

Pro gradu –tutkielma

LAPPEENRANNAN TEKNILLINEN YLIOPISTO

School of Business and Management

Laskentatoimi

Siiri Soininvaara

**KIRJANPITOLAIN JA IFRS-STANDARDIEN YHTEENSOVITTAMINEN
LEASINGSOPIMUSTEN VEROKOHTELUSSA**

Työn ohjaaja / 1. tarkastaja:

Dosentti, tutkijaopettaja Kati
Pajunen

2. tarkastaja:

Tutkijaopettaja Helena Sjögren

TIIVISTELMÄ

Tekijä:	Siiri Soininvaara
Tutkielman nimi:	Kirjanpitolain ja IFRS-standardien yhteensovittaminen leasingsopimusten verotuskohtelussa
Tiedekunta:	LUT School of Business and Management
Pääaine:	Laskentatoimi
Vuosi:	2018
Pro Gradu -tutkielma:	Lappeenrannan teknillinen yliopisto 65 sivua, 1 liite, 9 kuviota, 1 taulukko.
Tarkastajat:	Dosentti, tutkijaopettaja, Kati Pajunen Tutkijaopettaja Helena Sjögren
Hakusanat:	IFRS, IFRS 16, elinkeinoverotus, kirjanpitolaki, rahoitusleasingsopimukset

Tämän pro-gradu tutkielman tavoitteena oli selvittää, voidaanko rahoitusleasingsopimukset kirjata yhtiön erillistilinpäätökseen IFRS 16-standardin mukaisesti. Leasingsopimusten käsittely IFRS-perusteisesti mahdollistettiin kirjanpitolain uudistuksessa vuoden 2016 alussa. Tutkimuksessa tarkasteltiin kirjanpitolain, IFRS-standardien ja elinkeinoverotuksen suhdetta leasingsopimusten kirjaamiseen. Tutkimuksen tarkoituksena oli myös selvittää elinkeinoverotuksen kirjanpitosidonnaisuudesta johtuvia laajuus- ja jaksotusongelmia leasingsopimusten IFRS-perusteissa käsittelyssä.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin ajankohtaisista standardeista, lainsäädännöstä, Korkeimman hallinto-oikeuden ja Keskusverolautakunnan päätöksistä sekä verotuksen ja konsernilaskennan asiantuntijoiden teemahaastatteluiden avulla.

Tutkimustulosten perusteella IFRS 16-standardin mukainen käsittely on mahdollista vain silloin, jos yhtiö pystyy soveltamaan standardin mahdollistamaa helpotusta sen kaikkiin leasingsopimuksiin. Leasingsopimuksiksi luokiteltujen vuokrasopimusten käsittely IFRS-perusteisesti ei ole käytännössä mahdollista nykyisen

elinkeinoverotuksen ja kirjanpitosidonnaisuuden vallitessa. IFRS-perusteinen kirjaustapa erillistilin päätöksessä, johtaisi tilanteeseen, jossa vähennyskelpoinen kulu muuttuisi verovelvolliselle vähennyskelvottomaksi elinkeinoverotuksen kirjanpitosidonnaisuuden vuoksi. Tämä havaittu laajuusongelma puoltaa kirjanpitosidonnaisuudesta luopumista ja elinkeinoverotuksen uudistamista.

ABSTRACT

Author: Siiri Soininvaara
Title: Reconciliation of the Finnish Accounting Act and IFRS-standards in tax treatment of lease contracts
Faculty: LUT School of Business and Management
Major: Accounting
Year: 2018
Master's thesis: Lappeenranta University of Technology
65 pages, 1 appendix, 9 figures, 1 table.
Examiners: Docent, associate professor Kati Pajunen
Associate Professor Helena Sjögren
Keywords: IFRS, IFRS 16, Finnish Tax Act, Finnish Accounting Act, Financial Leasing Contracts

The objective of this master's thesis was to examine whether financial leasing contracts can be booked to the company's separate financial statements in accordance with IFRS 16. The handling of leasing contracts under IFRS was made possible by the reform of the Finnish Accounting Act from the beginning of 2016. The study examined the relationship between the Finnish Accounting Act, IFRS and Finnish Tax Act for recording leasing contracts. The objective of the study was also to investigate the accrual and extent questions between Finnish Tax Act and bookkeeping.

This research was conducted as a qualitative study. The research material was collected from current standards, legislation, preliminary rulings by the Supreme Administrative Court of Finland and the Central Tax Board, and by theme interviews with professionals in taxation and group accounting.

Based on the results of the research, recording under IFRS 16 is only possible if the company is able to apply the standard's alleviation for its all lease contracts. The handling of lease agreements classified as leasing contracts under IFRS is practically impossible under the current Finnish Tax Act. IFRS-based accounting method in separate financial statements would lead to a situation in which the

deductible cost would become non-deductible due to the Finnish Tax Act. This perceived extend problem advocates reform of the Finnish Tax Act.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimuksen tausta	1
1.2. Tutkimusongelma ja tavoitteet	3
1.3. Tutkimusmenetelmä ja aineisto.....	5
1.4. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys ja työn rakenne.....	6
2. ERI LASKENTANORMISTOJEN YLEISET PERIAATTEET	8
2.1. Suomalaisen kirjanpitokäytännön erityispiirteet	8
2.2. Kansainvälinen IFRS-normisto.....	9
2.3. Elinkeinoverotus ja verotuksen kirjanpitosidonnaisuus	11
3. VUOKRATTAVAN KOHTEEN ELI KÄYTTÖOMAISUUDEN KÄSITTELY LASKENTANORMISTOISSA	14
3.1. Käyttöomaisuuden hankintameno ja poistot kirjanpitolaissa	14
3.2. Käyttöomaisuuden poistot IFRS:n mukaan	15
3.3. Kansainvälisten IFRS-standardien soveltaminen Suomessa	16
3.4. Elinkeinoverotuksen menojäännös ja verotuksen maksimipoistot.....	18
3.5. Kirjanpitosidonnaisuuden suhde IFRS-normistoon	19
4. LEASINGSOPIMUSTEN KÄSITTELY TILINPÄÄTÖKSESSÄ JA VEROTUKSESSA	22
4.1. Leasingsopimusten käsittely FAS:n mukaan.....	22
4.2. Leasingsopimusten aktivoinnin vaikutukset tilinpäätökseen.....	26
4.2.1. Leasingsopimusten käsittely IFRS 16:n mukaan	29
4.2.2. IFRS 16:n mukainen käsittely kirjanpidossa	32
4.3. Normistojen erot liitetietovaatimuksissa	36
4.4. Leasingsopimusten käsittely verotuksessa	39
5. EMPIIRINEN ANALYYSI IFRS 16-STANDARDISTA JA LEASINGSOPIMUSTEN VEROTUSKOHTELUSTA	43
5.1. Tutkimuksen metodologiset valinnat	43
5.2. Aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelu	45
5.3. Analyysi.....	46
5.3.1. IFRS 16-standardin vaikutukset tilinpäätökseen.....	47

5.3.2. IFRS 16-standardin vaikutukset verotukseen	51
6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	56
6.1. IFRS 16-standardin soveltaminen FAS:n mukaisessa erillistilinpäätöksessä	56
6.2. Ratkaisumahdollisuudet	57
6.3. Verotuksen kirjanpitosidonnaisuudesta luopuminen	59
6.4. Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimusmahdollisuudet	60
LÄHTEET.....	62
LIITTEET.....	66
Liite 1: Haastattelurunko	66

KUVIOT

Kuvio 1.	Leasingsopimusten kirjaaminen vuokralle antajan sekä vuokralle ottajan kirjanpidossa suomalaisen kirjanpitokäytännön mukaisesti ja kulun vähennyskelpoisuus verotuksessa	25
Kuvio 2.	Vuokrasopimuksen sisältyminen sopimukseen. (IFRS 16:B31)	31
Kuvio 3.	Leasingsopimukset vuokralle antajan ja vuokralle ottajan kirjanpidossa IFRS 16-standardin mukaisesti	33
Kuvio 4.	IFRS 16-perusteinen kokonaisvuokrakulun määrä vuokraajaksolla (mukaillen PWC 2016, 15)	34
Kuvio 5.	IFRS 16-standardin vaikutus tulokseen (mukaillen PWC 2016, 15)	34
Kuvio 6.	Esimerkkilaskelma IFRS 16 –standardin ja FAS:n mukaisen kirjaustavan eroavaisuuksista	35
Kuvio 7.	Esimerkki leasing- ja vuokravastuiden esittämisestä FAS:n mukaisen tilinpäätöksen liitetiedoissa (KPA 2:7)	36
Kuvio 8.	Esimerkki IFRS 16-standardin mukaisista numeraalisista liitetiedoista vuokralle ottajan tilinpäätöksessä (IFRS 16:51-58)	38
Kuvio 9.	Kuvio 9. Laskentatoimen tutkimusotteiden sijoittuminen tutkimuskentälle. (Kasanen, Lukka & Siitonen 1991, 317)	44

TAULUKOT

Taulukko 1. Yhteenveto haastatelluista asiantuntijoista	47
---	----

LYHENNELUETTELO

Käytetyt lait ja lyhenteet

EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta (24.6.1968/360)
FAS	Finnish Accounting Standards
HE	Hallituksen esitys
IAS	International Accounting Standards
IFRS	International Financial Reporting Standards
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KILA	Kirjanpitolautakunta
KonsAvL	Laki konserniavustuksesta verotuksessa 21.11.1986/825
KPA	Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339
KPL	Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336; laki kirjanpitolain muuttamisesta 1304/2004; laki kirjanpitolain muuttamisesta 1620/2015
KVL	Keskusverolautakunta
VML	Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558

Kirjanpitolautakunnan lausunnot

KILA yleisohje 2007	Suunnitelman mukaiset poistot
KILA 2006/1775	Sisältöpainotteisuuden periaatteen soveltamisesta tilinpäätöksessä

KILA 2015/1942 Osakehankintaan liittyvien menojen kirjaamisesta

Hallituksen esitykset

HE 173/1997 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle kirjanpitolaiksi sekä laeiksi osakeyhtiölain 11 ja 12 luvun ja osuuskuntalain 79 c §:n muuttamisesta.

HE 126/2004 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain muuttamiseksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 176/2008. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä tuloverolain 45 §:n muuttamisesta

HE 89/2015 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä puunkorjuuta aarniometsissä harjoittavien yritysten viranomaisille suorittamien maksujen julkistamista koskevaksi laiksi.

Korkeimman hallinto-oikeuden ja Keskusverolautakunnan päätökset

KHO:1995-B-504

KHO 2007 T 31 ei julk.

KHO 29.4.2014 T 1443

KHO 25.10.2016 T 4472

KVL 25/2013

KVL 12/2016;

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen tausta

Vuokraus perustuu osapuolten väliseen velvoittavaan sopimukseen, jossa jonkin esineen, rakennuksen tai kiinteistön käyttöoikeus annetaan toisen käyttöön vastiketta vastaan. Vuokrasopimus syntyy, kun käyttöomaisuuden omistaja tai haltija luovuttaa toiselle oikeuden käyttää kyseessä olevaa esinettä ja vuokralle ottaja maksaa vastikkeen eli korvauksen vastaanottamastaan oikeudesta. (Saarnilehto 2006, 1-2)

Suomalaisen oikeuskäsityksen mukaan leasingjärjestelyt ovat vuokrasopimuksia, joiden käsittely kirjanpidossa ja verotuksessa tehdään vuokrasopimusten tavoin. Leasingsopimukset eroavat tavanomaisista vuokrasopimuksista kuitenkin pituudeltaan. Leasingsopimukset ovat yleisesti tavanomaisia vuokrasopimuksia pidempiaikaisia ja ne sisältävät usein vuokrattavan käyttöomaisuuden omistajuuteen liittyviä sopimusehtoja. Suomessa tämä on johtanut vero-oikeudellisiin ongelmiin leasingsopimusten käsittelyssä. Vaikka leasingsopimukset ovat oikeudelliselta muodoltaan vuokrasopimuksia, joissakin tilanteissa leasingjärjestely on muistuttanut sisällöltään enemmän kauppaa kuin vuokrasopimusta. (Torkkel 2017, 269-270) Kirjanpitovelvolliselle merkitsevää on kuitenkin tunnistaa se, tulkitaanko leasingjärjestelyä vero-oikeudessa sen oikeudellisen muodon vai taloudellisen sisällön perusteella.

Suomen kirjanpitolain (30.12.1997/1336) uudistukset tulivat voimaan 1.1.2016. Uudistetussa kirjanpitolaisissa kirjanpitovelvolliselle sallittiin mahdollisuus kirjata rahoitusleasingsopimukset tilinpäätökseensä kansainvälisten IFRS-standardien mukaisesti. Leasingsopimusten käsittely IFRS-normistossa eroaa kuitenkin merkittävästi suomalaisesta käytännöstä. IFRS-tilinpäätöksessä leasingsopimukset käsitellään niiden todellisen taloudellisen sisällön mukaisesti, kun taas suomalaisessa kirjanpitoikäytännössä vuokrattu kohde kirjataan oikeudellisen muodon perusteella suoraan kuluksi tuloslaskelmaan ja esitetään liitetietona. IFRS-tilinpäätöksessä vuokrattu kohde merkitään vuokralle ottajan taseeseen varoiksi niin

kuin se olisi ostettu ja sitä vastaavaksi velaksi. Vuokrasopimusten käsittely myös kansainvälisessä IFRS-normistossa on muuttumassa merkittävästi vuoden 2019 tammikuussa, kun nykyinen IAS 17 -*vuokrasopimusstandardi* korvataan uudella IFRS 16 -*vuokrasopimusstandardilla*.

Leasingsopimuksia koskeva kansallinen kirjanpitolainsäädäntö on viime vuosikymmeninä ollut vaihtelevaa. Leasingsopimusten kirjanpidollinen kohtelu on noussut säännöllisesti esiin pohdittaessa kirjanpitolain ja verotuksen oikeudenmukaisuutta.

Leasingsopimusten kirjanpitokäsittelyyn otettiin ensimmäisen kerran kantaa kirjanpitolaissa (30.12.1997/1336) vuonna 1997, jolloin sallittiin leasingsopimuksen käsittely IAS-standardien mukaisesti eli käytännössä sopimuksen taloudellisen sisällön perusteella. Vuoden 2004 kirjanpitolain uudistuksessa (1304/2004) tämä lainkohta kuitenkin kumottiin vedoten vero-oikeudellisiin ristiriitaisuuksiin. Lopulta vuoden 2015 kirjanpitolain uudistuksessa (1620/2015) mahdollistettiin sisältöperusteinen kirjaamistapa ja kansainvälisten tilinpäätösstandardien käyttö leasingsopimusten osalta niin konsernitalinpäätöksissä kuin erillistilinpäätöksissäkin.

Valtiovarainministeriön alainen yritysverotuksen työryhmä otti kantaa vuokrasopimusten käsittelyn kirjanpidon ja verotuksen välisiin ristiriitaisuuksiin jo vuonna 2005. Muutostarve elinkeinoverolain uudistamiselle oli ilmeinen, mutta leasingsopimuksia koskevat merkittävät uudistukset, esimerkiksi poistojen kirjanpitosidonnaisuuden kohdalla, jäivät ja ovat jääneet tekemättä.

Suomessa rahoitusleasingsopimusten IFRS-perusteisen kirjaamiskäytännön kannalta olennaiseksi ongelmaksi muodostuu verotusmenettely. Suomen elinkeinoverolaki (24.6.1968/360) ottaa kantaa yrityksen menojen vähennyskelpoisuuteen sekä tulojen ja menojen jaksottamiseen. Leasingsopimusten kirjaaminen IFRS:n tapaan johtaisi verotuksessa tilanteeseen, jossa niistä aiheutuvia kuluja ei pystyttäisi verotuksessa hyödyntämään, vaikka leasingsopimuksista aiheutuvat kulut ovat lähtökohtaisesti täysin vähennyskelpoisia verotuksessa. Tämä johtuu suomalaisen elinkeinoverolainsäädännön kirjanpitosidonnaisuudesta. Elinkeinovalolain säännösten mukaan esimerkiksi

poistot saa tehdä vain käyttöomaisuuden juridinen omistaja ja ne hyväksytään verotuksessa vähennyskelpoisina vain, jos vastaavat kirjaukset on tehty myös kirjanpidossa.

IFRS 16-standardin mukaisessa sisältöperusteisessa kirjaustavassa vuokralle ottaja kirjaa vuokran kohteen yhtiön taseeseen käyttöoikeusomaisuuseräksi ja sitä vastaavaksi vuokravelaksi. Kirjaamisen jälkeisillä tilikausilla vuokralle ottaja kirjaa kuluksi vuokratusta käyttöomaisuudesta tehdyt tilikauden poistot ja vuokravelasta aiheutuvan rahoituskulun. Vuokralle antaja kirjaa leasingsopimuksen tuloslaskelmalleen rahoitustuotoksi ja taseeseensa nettosijoitussaamiseksi. Koska elinkeinoverolaki ei tunnista sisältöperustetta, ei vuokralle ottaja saisi vähentää verotuksessaan tekemäänsä poistoa, sillä vuokralle ottaja ei ole omaisuuserän juridinen omistaja. Vuokralle antaja ei myöskään saisi vähentää poistoa omassa verotuksessaan, koska hän ei tee kirjanpitosidonnaisuuden velvoittamaa kirjausta kirjanpidossaan. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että leasingsopimuksesta aiheutuvat kulut olisivat sekä vuokralle antajalle että vuokralle ottajalle täysin vähennyskelvottomia ja IFRS:n mukainen kirjaustapa johtaisi käytännössä ankarampaan verotuskohteluun.

1.2. Tutkimusongelma ja tavoitteet

Tässä tutkielmassa tarkastellaan eri laskentanormistojen eroja leasingsopimusten käsittelyssä ja pohditaan, miten suomalaista kirjanpitokäytäntöä ja verotuskohtelua tulee tulkita, jos yhtiö soveltaa kirjanpitolain pykälää *5:5b Rahoitusleasingsopimuksella hankitun omaisuuden merkitseminen*. Pykälän mukaan vuokralle ottaja voi merkitä vuokraamansa hyödykkeen tilinpäätökseensä niin kuin se olisi ostettu ja vuokralle antaja siten kuin se olisi myyty, mikäli olennaiset riskit ja edut ovat siirtyneet vuokrasopimuksessa osapuolelta toiselle.

Tutkielmassa otetaan kantaa verotuksessa kirjanpitosidonnaisten erien merkitykseen leasingsopimusten IFRS-perusteisen kirjaamisen kannalta. Tämän lisäksi tutkielmassa pyritään ratkaisemaan, miten yritys voisi sekä vuokralle antajan että vuokralle ottajan roolissa kirjata leasingsopimukset IFRS-perusteisesti niin,

ettei nykyinen elinkeinoverolainsäädäntö johtaisi ankarampaan verotusmenettelyyn.

Tutkielman tavoitteena on käsitellä suomalaisten konserniyhtiöiden, jotka raportoivat konsernitilinpäätöksensä IFRS-normiston mukaisesti, FAS:n (Finnish Accounting Standards) mukaan laadittujen erillistilinpäätöksien haasteita leasingosimusten käsittelyn näkökulmasta.

Tutkimuksen päätutkimuskysymys muotoillaan seuraavasti:

Miten yritys voi soveltaa IFRS 16-standardin mukaista käsittelytapaa erillistilinpäätöksessään niin, ettei verotusmenettely olisi ankarampi kuin vastaavan FAS-kirjauksen tekeminen?

Varsinaista päätutkimuskysymystä tarkennetaan seuraavilla alatutkimuskysymyksillä:

Millainen vaikutus KPL 5:5b pykälän soveltamisella on yrityksen erillistilinpäätökseen ja miten kirjanpitovelvollisen on mahdollista soveltaa pykälää nykyisen verolainsäädännön alla?

Miten verotuksen poistojen kirjanpitosidonnaisuutta voisi muuttaa tai tulisiko siitä luopua poistojen osalta?

Päätutkimuskysymyksessä otetaan kantaa ajantasaisen lainsäädännön ja kirjanpito normistojen tulkinnanvaraisiin kohtiin leasingosimusten käsittelyssä, joita tutkimalla saadaan mahdollisimman kattava ja syvälinen kuva tutkittavasta aiheesta.

Alatutkimuskysymyksillä tutkimusongelmaa lähestytään kahdesta eri näkökulmasta. Ensimmäisen lähtökohdan perusteena on selvittää, miten kirjauskäytännön vaihtumisesta johtuvat muutokset vaikuttavat erillistilinpäätöksen tulokseen kokonaisuutena ja sen perusteella laskettavan verotettavan tulon määrään. Toisaalta ensimmäisessä alatutkimuskysymyksessä otetaan kantaa myös siihen, onko IFRS-perusteinen käsittelytapa edes mahdollinen nykyisen verolainsäädännön alla. Koska elinkeinoverotuksen kirjanpitosidonnaisuus on

tunnistettu merkittäväksi ongelmaksi leasingsopimusten IFRS-perusteisessa kirjauskäytännössä, toisen alatutkimuskysymyksen tavoitteena on tutkia miten verotuksen poistojen kirjanpitosidonnaisuutta tulisi muuttaa tai tulisiko verotuksen siitä luopua.

Tutkielmassa käsitellään nimenomaisesti konserniyhtiöiden erillistilinpäätöksiä eikä tutkielmassa oteta kantaa leasingsopimusten käsittelyyn konsernitasolla. Tutkielmassa otetaan huomioon vain verotukselliset yhteisöt, jotka ovat itsenäisiä verovelvollisia. Tutkielman ulkopuolelle rajataan myös sellaiset yhtiöt, jotka eivät vielä sovelle IFRS-standardeja eikä tutkielmassa siten oteta kantaa ongelmiin, joita IFRS-standardeihin siirtymisessä voi aiheutua.

Tutkielma rajataan leasingsopimukseen, joiden kohteena on käyttöomaisuushyödyke. Tämän vuoksi kirjanpitolain, elinkeinoverotuksen ja IFRS-standardien säännöksiä tarkastelu rajataan niihin pykäliin ja standardeihin, jotka välittömästi tai välillisesti liittyvät leasingsopimusten, käyttöomaisuuden ja poistojen käsittelyyn. Täten myös verotuksen kirjanpitosidonnaisuudesta johtuvat ongelmat leasingsopimusten käsittelyssä rajataan poistojen osalle.

Nykyinen IAS 17-standardi rajataan tutkimuksen ulkopuolelle, koska se korvataan 1.1.2019 IFRS 16-standardilla. Koska standardimuutos tapahtuu hyvin lyhyellä aikavälillä tämän tutkimustyön julkaisemisesta, ei IAS 17-standardin vaikutuksia ole mielekästä tutkia. IAS 17-standardia kuitenkin käsitellään tutkimuksessa siltä osin kuin se on tarpeellista tutkimusongelman ratkaisemisen kannalta.

1.3. Tutkimusmenetelmä ja aineisto

Tämä tutkimus toteutetaan laadullisin tutkimusmenetelmin ja sitä ohjaa päätöksentekometodologinen tutkimusote. Tutkimus koostuu ajantasaisen teorian eli tässä tapauksessa kirjallisuuden, viranomaislähteiden, aiemman tutkimuksen ja viimeaikaisten oikeuskäytäntöjen analysoinnista sekä asiantuntijoiden haastatteluista. Päätöksentekometodologinen tutkimusote soveltuu hyvin tutkimusmenetelmäksi, kun tavoitteena on löytää sellainen metodi, joka

käytännössä tuottaa ongelmaan parhaan tai tyydyttävän ratkaisun. (Neilimo & Näsi 1980, 30;34) Tutkimus on luonteeltaan normatiivinen ja sen pyrkimyksenä on vastata kysymykseen "Miten pitäisi toimia?" (Lukka 1991, 167)

Tämän tutkimuksen päätutkimuskysymyksen tavoitteena on päätöksentekometodologian mukaisesti luoda lopputuloksena toimiva malli, jota soveltamalla IFRS-raportointia pystyy halutessaan kirjaamaan leasingisopimukset erillistilinpäätökseen IFRS-kirjaustavan mukaisesti.

Työn empiirinen osuus sisältää kokeneiden konsernilaskennan ja verotuksen asiantuntijoiden haastatteluilla kerätyn aineiston. Haastattelut rakentuvat kahden kantavan teeman ympärille: kirjanpito ja verotus. Empiirisen osan aineisto muodostetaan haastattelemalla suomalaisissa konsultointiyhteisöissä ja pörssiyrityksissä työskenteleviä vero- ja konsernilaskennan asiantuntijoita. Työn tavoitteena ei ole ratkaista vain yhden yhtiön laskentaongelmaa, vaan tuottaa uutta tietoa Suomessa toimiville IFRS-raportoijille. Haastattelemalla kokeneita, eri yhteisöissä työskenteleviä asiantuntijoita saadaan laajempi kuva vallitsevasta ongelmasta ja siihen ehdotetuista ratkaisumahdollisuuksista. Tutkimusmenetelmän ja -aineiston valinta on perusteltu tarkemmin luvussa 5.1. ja 5.2.

1.4. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys ja työn rakenne

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan kirjanpitolaian, IFRS-normiston ja elinkeinoverolain ristiriitaisuuksia ajantasaisen lainsäädännön, oikeuskäytännön, viranomaislähteiden, kirjallisuuden ja aiemman tutkimuksen perusteella.

Tutkimus koostuu kokonaisuudessaan kuudesta pääluvusta. Teoreettinen viitekehys alkaa tarkastelemalla suomalaisen kirjanpitokäytännön sekä elinkeinoverotuksen ja kansainvälisen IFRS-laskentanormiston yleisiä periaatteita. Toisen luvun tavoitteena on analysoida niitä tekijöitä, jotka ovat johtaneet siihen, millä tavoin leasingisopimuksia kussakin laskentanormistossa tänä päivänä käsitellään. Lähdeaineisto koostuu suomalaisen kirjanpitokäytännön tutkimuksesta

(kts. esimerkiksi Kettunen 1993 ja Näsi & Näsi 1998), viranomaislähteistä, ajankohtaisesta kirjallisuudesta sekä lainsäädännöstä. Kolmannessa luvussa syvennytään vuokrakohteen eli käyttöoikeusomaisuushyödykkeen kirjanpidollisiin kirjausmenetelmiin sekä tähän liittyvään poistojen kirjanpitosidonnaisuudesta johtuvaan problematiikkaan.

Tutkimuksen neljännessä luvussa esitetään eri laskentanormistojen tämän hetkiset vaatimukset leasingsopimusten käsittelylle ajantasaisen lainsäädännön ja standardien mukaisesti. Luvussa perehdytään myös aikaisempiin tutkimuksiin ja niiden tutkimustuloksiin. Operatiivisten leasingsopimusten taseaktivoinnin vaikutuksia ovat aikaisemmin tutkineet esimerkiksi Nelson (1963), Ashton (1985), Imhoff, Lipe & Wright (1991;1997), Bennet & Bradbury (2003), Mulford & Gram (2007), Fülber et al. (2008) sekä Branswijck, Longueville & Everaert (2011). Teoreettiseen viitekehykseen on pyritty valitsemaan mahdollisimman hyvin tutkimusaihetta tukevia, mutta myös tarpeeksi tieteellisessä kontekstissa esiintyviä tutkimuksia. Tieteellisen vertaisarvioidun tutkimuksen lisäksi lähdeaineistoa on syvennetty konsultointiyhtiöiden (Deloitte 2016, PWC 2016 ja KPMG 2016) julkaisuilla, millä on pyritty ottamaan huomioon tutkimusaiheeseen liittyvät uusimmat kehityssuunnat. Neljännessä luvussa käsitellään myös merkittävät tutkimusaiheeseen liittyvät Keskusverolautakunnan ja Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisemat ajankohtaiset oikeus- ja verotuskäytännöt.

Tutkimuksen viidesluku sisältää tutkimuksen empiirisen osion. Viidennen luvun alussa perustellaan ja esitellään tutkimuksen metodologiset valinnat, aineiston keräysmenetelmä ja se, kuinka aineisto on analysoitu. Viidennessä luvussa esitellään myös tutkimustulokset, jotka pohjautuvat asiantuntijoiden haastatteluihin. Tämän jälkeen luvussa peilataan haastattelujen tuloksia tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen. Tutkimuksen kuudennessa luvussa esitetään yhteenveto ja tutkimuksen johtopäätökset. Samassa luvussa pohditaan tutkimuksen reliabiliteettia sekä valideettia ja otetaan kantaa tutkimuksen tavoitteiden täyttymiseen. Lopuksi esitetään muutamia mielenkiintoisia aiheeseen liittyviä jatkotutkimusmahdollisuuksia.

2. ERI LASKENTANORMISTOJEN YLEISET PERIAATTEET

2.1. Suomalaisen kirjanpitokäytännön erityispiirteet

Suomalaisesta kirjanpitokäytännöstä voidaan karrikoidusti nostaa esille kolme ohjaavaa tekijää: kirjanpidon primäärinen tavoite, velkojen suoja sekä kirjanpidon ja verotuksen sidonnaisuus. (Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336 3:2-3; Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360, 54)

Kirjanpitolain (30.12.1997/1336) mukaan tilinpäätöksen tavoitteena on antaa oikea ja riittävä kuva yrityksen tuloksesta sekä taloudellisesta asemasta. Suomen kirjanpitolaki kehitettiin erityisesti tuloslaskelmaa painottavan meno-tulo-teorian pohjalle, jonka lähtökohtana oli kirjata tuotannontekijöistä suoritettut menot ja suoritteista saadut tulot eri laskentakausille niiden kuluiksi ja tuotoiksi. (Saario 1959, 154-156) Taseen tehtävänä oli ainoastaan toimia siirtotilinä, jonne koottiin rahat, aktiivat ja sana puuttuu tilikauden kirjanpidosta ja josta ne siirretään, muokkaa lausetta siirtää ne seuraavalle tilikaudelle. (Kettunen 1993, 597-598) Meno-tulo-teorialla on edelleen vaikutusta nykyiseen kirjanpitokäytäntöön, vaikka se on menettänyt merkitystään kirjanpitolainsäädännön uudistusten myötä. Suomalainen kirjanpitokäytäntö painottuu edelleen tuloslaskelmaan ja esimerkiksi poistojen jaksottaminen perustuu edelleen vahvasti meno-tulo-teoriaan. (Verotus, tilinpäätös ja yhtiöoikeus 2006, 18)

Suomalaisen kirjanpitokäytännön mukaan tilinpäätösinformaation käyttäjiä ovat ensisijaisesti velkojat. Tämä johtuu siitä, että pankit ovat olleet ja ovat edelleen merkittävässä keskiössä suomalaisten yritysten rahoituksen järjestämisessä. Suomalainen kirjanpitokäytäntö on myös rakentunut siten, että tilinpäätösinformaatio vastaa mahdollisimman hyvin etenkin velkojen tarpeita, koska yritysten rahoitus on perustunut olennaisilta osin velkarahoitukseen, suomalainen kirjanpitokäytäntö on myös rakentunut siten, että tilinpäätösinformaatio vastaa mahdollisimman hyvin etenkin velkojen tarpeita. (Näsi & Näsi 1998, 217)

Kirjanpitolain kolmanteen lukuun on kirjattu erityinen velkojia suojaava varovaisuusperiaate. Varovaisuusperiaatteen mukaan taseen varat tulee arvostaa alimman ja velat ylimmän arvon mukaisesti ja tilikaudelle tulee kirjata vain sen aikana syntyneet tulot. Tämän tavoitteena on estää kirjanpitovelvollista esittämästä tilikauden tulosta ja saatavia liian suurina tai yhtiön velkoja liian pieninä. Varovaisuusperiaatteen on siten nähty parantavan velkojien keinoja arvioida yritykseen liittyviä riskejä. (Haaramo 2012, 32-33)

Suomalaisessa kirjanpitokäytännössä kirjanpito ja verotus ovat aina kytkeytyneet toisiinsa voimakkaasti. (Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä tuloverolain 45 §:n muuttamisesta 176/2008, 3) Tietyt kirjaukset tehdään kirjanpitoon myös verotuksellisista syistä, vaikka kirjanpidon tavoitteena on jakokelpoisen voiton laskeminen. (Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala, 2015, luku 4) Tällaisia ovat elinkeinoverotukseen liittyvät kirjanpitosidonnaiset erät kuten poistojen, varausten ja konserniavustusten kirjaukset. Näiden erien vähennyskelpoisuus elinkeinoverotuksessa edellyttää, että vastaavat kirjaukset on tehty myös yhtiön kirjanpidossa. (EVL 54; KonsAvL 5)

Kirjanpitolaki ja laki elinkeinotulon verottamisesta sisältävät itsenäiset tuloksenlaskentanormistot, mutta käytännössä kirjanpidon tilikauden tulosta käytetään verotettavan tulon laskennan pohjana. Kirjanpidon ja verotuksen intressit ovat kuitenkin lähtökohtaisesti erilaiset. Verottajan päämääränä on asettaa tietyt vaatimukset tuloksen alarajalle, kun taas kirjanpidon varovaisuusperiaatteen mukaan tavoitteena on, ettei yritys esittäisi liian suurta jakokelpoista voittoa. Velkojia suojaavan varovaisuusperiaatteen on siten nähty haittaavan kirjanpidon oikean ja riittävän kuvan toteutumista. (Verotus, tilinpäätös ja yhtiöoikeus 2006, 24)

2.2. Kansainvälinen IFRS-normisto

IFRS-normisto koostuu kolmesta osasta: käsitteellisestä viitekehyksestä, IFRS-standardeista sekä standardien tulkintaohjeista. Käsitteellinen viitekehys määrittää tilinpäätösinformaation tavoitteet sekä sitä ohjaavat laadulliset ja rajoittavat ominaisuudet. Viitekehysten mukaan IFRS-normiston tavoitteena on tarjota

merkityksellistä ja todenmukaista taloudellista tietoa tilinpäätöksen käyttäjälle. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi IFRS-standardien laadullisina peruspilareina pidetään tiedon vertailukelpoisuutta, todennettavuutta, oikea-aikaisuutta sekä ymmärrettävyyttä. IFRS-normiston käsitteellinen viitekehys painottaakin tase-erien merkitystä tuloserien sijaan. (Haaramo et al. 2018, osa 1, luku 1) Tässä voidaan nähdä ensimmäinen merkittävä lähtökohtainen ero suomalaiseen käytäntöön verrattuna. Suomalainen kirjanpitokäytäntö on rakentunut tuloinformaatiota painottavaksi, kun taas IFRS-normistossa huomio keskittyy taseinformaation laatuun.

Peruseriaatteiltaan IFRS-normisto vastaa suomalaista kirjanpitokäytäntöä. Kummassakin normistossa kirjaukset tehdään suoriteperusteisesti ja taustalla vaikuttavat toiminnan jatkuvuuden (going concern) sekä oikean kuvan antamisen (to present fairly) periaatteet. IFRS-normistossa oikean kuvan antamisen periaatteen täytyminen edellyttää kuitenkin sisältöpainotteisuutta (substance over form) eli tapahtumat tulee kirjata niiden todellisen sisällön perusteella eikä oikeudellisen muodon mukaisesti, kuten suomalaisessa kirjanpitokäytännössä. (IAS 1:15,25) Vaikka Suomen kirjanpilolakiin (30.12.1997/1336) on kirjattu sisältöpainotteisuuden periaate, oikeuskäytännöissä asian oikeudellinen muoto on vaikuttanut näissä annettuihin ratkaisuihin. (KPL 3:3:3; kts. KVL 25/2013; KHO 29.4.2014 T 1443, selostettu kappaleessa 4.4. *Leasingsopimusten käsittely verotuksessa*)

IFRS-normistossa tilinpäätösinformaation ensisijaisina käyttäjinä nähdään velkojien sijaan sijoittajat. Tästä syystä tilinpäätösinformaation tavoitteena on palvella mahdollisimman hyvin juuri sijoittajien tietotarpeita. IFRS-normisto pyrkii mahdollisimman markkinaehtoisesti tilinpäätösinformaation tarjoamiseen, jotta sijoittajat pystyisivät tekemään mahdollisimman hyviä päätöksiä. Markkinaehtoisuuden vuoksi IFRS-standardeissa sallitaan tiettyjen tilinpäätösrien arvostaminen käypään arvoon. (Haaramo 2012, 32-34) Sijoittajaintressin vuoksi IFRS-normistoon ei myöskään sisälly samankaltaista velkojia suojaavaa varovaisuusperiaatetta kuin kirjanpitolaissa. IFRS:n käsitteellisessä viitekehyksessä on otettu kantaa varovaisuuteen (prudence), mutta toisin kuin kirjanpitolaissa, viitekehyksessä varovaisuuden periaatteella tarkoitetaan

varovaisuutta arvionvaraisten erien yhteydessä. IFRS-normistossa on nimenomaisesti pidetty tärkeänä, että yhtiön varoja tai velkoja ei esitetä tilinpäätöksessä liian pieninä tai suurina vaan mahdollisimman todenmukaisina. (Deloitte 2018, 2) Tähän verrattuna suomalaisen kirjanpitokäytännön mukaista ylivarovaisuutta onkin jossain tilanteissa pidetty jopa tulosmanipulaationa, joka heikentää tilinpäätösinformaation luotettavuutta. (Fredriksson et al. 2005, 191-192)

Sijoittajaintressin vuoksi IFRS-normistossa painotetaan taseen merkitystä ja tilinpäätösinformaation vertailukelpoisuutta. Varat ja velat tulee täten arvostaa niiden todellisiin arvoihin. Tilinpäätösinformaation vertailukelpoisuuden vahvistamiseksi IFRS-standardit antavat vähemmän tulkinnanvaraa kirjauskäytänteisiin kuin suomalainen kirjanpitolaki. IFRS-standardit ovat suomen kirjanpitoa ohjaavia säännöksiä merkittävästi yksityiskohtaisempia ja ne usein sisältävät vain yhden mahdollisen kirjauskäytännön, kun taas suomalaisessa käytännössä yritys voi valita monilta osin itselleen sopivimman kirjauskäytännön. (Scott 2008, 36; Haaramo et al. 2017, Osa 1 luku 2.)

Suomalainen kirjanpitokäytäntö ja IFRS-normisto eroavat myös erityisesti verotuksen kirjanpitosidonnaisuuden osalta. IFRS-tilinpäätöksessä lähtökohtana on kirjanpidon tuloksen ja verotettavan tulon laskennan erillisuus, kun taas suomalaisessa kirjanpitokäytännössä tilinpäätöksen tilikauden voittoa tai tappiota käytetään käytännössä aina verotettavan tulon laskennan perusteena. (Haaramo 2012, 32-34, Tikka et al. 2015, luku 4) Kuten jo luvussa 2.1 mainittiin, Suomen kirjanpitolaissa on sallittu tiettyjen kirjausten tekeminen verotuksellisista syistä. IFRS-normistossa kirjanpito ja verotus ovat taas täysin toisistaan erillisiä asioita. Kirjaukset tehdään aina liiketaloudellisen perusteen mukaan, eikä kirjausten tekeminen verotuksellisista syistä ole IFRS:n alla sallittua.

2.3. Elinkeinoverotus ja verotuksen kirjanpitosidonnaisuus

Elinkeinoverotuksen pääasiallisena tavoitteena on kerryttää tuloja yhteiskunnan käytettäväksi. Kuten kirjanpitolakikin, myös suomalainen yritysverojärjestelmä

perustuu samalle 1970-luvulla kehitetylle meno-tulo-teorialle: tulot kohdistuvat realisointiperiaatteen mukaan siihen tilikauteen, jonka aikana ne ovat toteutuneet ja menot kirjataan kuluksi sitä mukaa kun ne ovat kerryttäneet tuottoja. (Verotus, tilinpäätös ja yhtiöoikeus 2006, 15-18)

Verotus koskee koko yhtiön toimikautta, eli aikajaksoa siitä hetkestä, kun yritys perustetaan aina siihen pisteeseen saakka, kunnes yhtiön toiminta loppuu. Veromenettelylain (18.12.1995/1558) mukaan yrityksen on keinotekoisesti jaettava toimikaudelle kohdistuvat verot verovuosille ja maksaa veroja sen aikana saaduista tuloista. Verovuotena pidetään yrityksen kalenterivuotta tai, jos yrityksen tilikausi ei ole kalenterivuosi, verovuosi käsittää sen tai ne tilikaudet, jotka ovat kalenterivuoden aikana päättyneet. (kts. VML 1:3) Verotuksen keinotekoinen jakautuminen määrätyille verovuosille vahvistaa entisestään verotuksen ja kirjanpidon sidonnaisuutta. Tämä voidaan todeta esimerkiksi tarkastelemalla kirjanpidon ja verotuksen jaksotusero-ongelmia koskevaa päätösratkaisua (KHO:1995-B-504). Jaksotuseroista puhutaan silloin, kun selvitetään, mille ajanjaksolle tulot ja menot kohdistetaan kirjanpidossa ja verotuksessa. (Ranta-Lassila 2006, 26) Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä oli kyse taseeseen aktivoitusta erästä ja siihen liittyvistä poistoista. Ennakkoratkaisussa otettiin kantaa siihen, voidaanko poistot hyödyntää elinkeinoverotuksessa, mikäli ne on esitetty vain tilinpäätöksen liitetietona. Ratkaisussaan Korkein hallinto-oikeus lausui, ettei poistojen esittäminen vain liitetiedoissa ole riittävää, vaan vastaavat kirjaukset on tehtävä myös yhtiön kirjanpitoon. Päätöstä tarkastelemalla voidaan todeta, että verotuksen ja kirjanpidon välisissä jaksotusongelmien ratkaisuisissa kirjanpidon kirjausmenettelyille on annettu verotuksessa merkitystä, mikä vahvistaa näiden kahden suhdetta toisiinsa. (KHO:1995-B-504)

Verotuksen päämääränä on siis asettaa tietyt vaatimukset tuloksen alarajalle, jotta yritykset eivät voisi pidättäytyä yhteisöveron maksamisesta. Tämän turvaamiseksi elinkeinoverolakiin on Suomessa sisällytetty erityisiä säännöksiä, jotka kytkevät verotuksen ja kirjanpidon yhteen. Elinkeinoverolakiin säädetty 54 § on merkittävin säännös verotuksen ja kirjanpidon sidonnaisuudessa ja sen tavoitteena on estää tilanteita, joissa yritys näyttäisi samanaikaisesti kirjanpidollista voittoa, mutta pidättäytyisi näyttämästä verotettavaa tuloa. (Penttilä 2015, 66-67; Andersson &

Penttilä 2014, 812) EVL 54 §:n tarkan määritelmän mukaan ”*Verovelvollisella on oikeus sen mukaan kuin edellä on säädetty jakaa saamansa tuloerä usealle verovuodelle sekä vähentää vaihto- ja sijoitusomaisuuden hankintameno ja varaukset kuluina vain, mikäli vastaavat kirjaukset on tehty kirjanpidossa.*” Tällä tarkoitetaan käytännössä sitä, että jos yritys haluaa jaksotusratkaisullaan pienentää verotettavaa tuloaan, tämän ratkaisun on pienennettävä myös kirjanpidollisen tuloslaskelman jakokelpoisen voiton määrää. Lainkohdan toisen momentin tarkan määritelmän mukaan ”*Poistoina sekä 25 ja 26 §:ssä tarkoitettuina kuluina verovelvollinen ei saa vähentää suurempaa määrää kuin mitä hän on verovuonna ja aikaisemmin kirjanpidossaan vähentänyt.*”. Käytännössä siis poistojen tekeminen verotuksessa edellyttää poistojen tekemistä kirjanpidossa tuloslaskelman tulosta heikentäen.

Hyvän verojärjestelmän yleisenä peruseriaatteena pidetään verotuksen neutraalisuutta ja yhdenvertaisuutta. Neutraalisuuseriaatteen mukaan verotuksen ei tulisi vaikuttaa verovelvollisen käyttäytymiseen. Suomalaisessa yritysverojärjestelmässä neutraalisuuden peruseriaate ei kuitenkaan käytännössä toteudu juuri yllä mainitun kirjanpidon sidonnaisuuden vuoksi. (Verotus, tilinpäätös ja yhtiöoikeus 2006, 15,23,92)

3. VUOKRATTAVAN KOHTEEN ELI KÄYTTÖOMAISUUDEN KÄSITTELY LASKENTANORMISTOISSA

3.1. Käyttöomaisuuden hankintameno ja poistot kirjanpitolaissa

Suomalaisessa kirjanpitokäytännössä tuottojen ja kulujen jaksottaminen perustuu meno tulon kohdalle -periaatteeseen. Tuloslaskelman lisäyksiksi kirjataan tilikaudella muodostuneet tuotot ja vähennyksiksi menetykset sekä sellaiset menot, joista ei todennäköisesti enää kerry niitä vastaavaa tuottoa. Menot, joilla on tulontuotto-odotuksia tulevilla tilikausilla, täytyy aktivoida taseeseen. Käytännössä kyse on menon aktivointipakosta, vaikka kirjaimellisesti laissa puhutaan aktivoinnin sallimisesta. Aktivoidut hyödykkeet on poistettava suunnitelman mukaisesti niiden taloudellisen vaikutusajan kuluessa. (Lydman. 2016, s. 64) Kirjanpitolaissa ei suoraan määritellä, kuinka pitkä taloudellinen vaikutusaika on, mutta sillä viitataan ajanjaksoon, jonka aikana hyödykkeeseen kohdistuu vastaisia tulontuotto-odotuksia. (KILA yleisohje 2007, 13-14)

Kirjanpitolain (30.12.1997/1336) mukaan aktivoituun aineelliseen tai aineettomaan hyödykkeen kohdistuvat poistot tehdään kyseisen hyödykkeen hankintamenoista. Hyödykkeen hankintamenoön sisältyvät kaikki välittömät menot, jotka aiheutuvat hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta. (kts. Leppiniemi & Kisanlahti 2016, 181-182; KILA 2015/1942) Tämän lisäksi hankintamenoön on sallittua sisällyttää tietyn edellytyksin kohtuullinen osuus hyödykkeen hankinnasta tai valmistuksesta syntyneistä kiinteistä kuluista sekä tuotantoon liittyvän lainan korkomenoista. (KPL 4:5)

Aineettomien oikeuksien aktivoinnissa ja poistomenettelyssä on otettava huomioon se, onko omaisuuserä hankittu vastikkeellisesti vai onko omaisuuserä kirjanpitovelvollisen itse luoma. Aineettomien oikeuksien kirjanpitokäsittely vastaa aineellisten omaisuuserien vastaavaa. Aineeton omaisuus, jonka odotetaan tuottavan tuloa usealla tilikaudella, tulee aktivoida taseeseen ja siitä on tehtävä suunnitelman mukaiset poistot sen taloudellisena vaikutusajana. Jos aineeton oikeus on kirjanpitovelvollisen itsensä kehittämä, aktivoinnissa tulee käyttää erityistä varovaisuutta. (KPL:n 5:5a)

Suunnitelman mukaiset poistot perustuvat nimenomaisesti etukäteen laadittuun poistosuunnitelmaan, jonka mukaisesti kirjanpitovelvollinen kirjaa poistot tilikausittain tuloslaskelmaan tilikauden kuluksi. Kirjanpitovelvollinen ei voi siis muuttaa poistojen määrää tilikauden aikana. Suomen kirjanpitokäytännössä yritykselle on kuitenkin annettu mahdollisuus kirjata tilinpäätöksessä suunnitelman ylittäviä tai alittavia poistoja. Yritys voi tehdä niin sanottuja yli- tai alipoistoja, jotka ovat suunnitelman mukaisia poistoja suuremmat tai pienemmät. Ali- tai ylipoisto kirjataan tuloslaskelmaan poistoerona, joka tilanteesta riippuen pienentää tai suurentaa tilikauden tuloksen määrää. (KILA yleisohje 2007, 8;16-17)

3.2. Käyttöomaisuuden poistot IFRS:n mukaan

IFRS-normistossa käyttöomaisuuden poistojen käsittely aloitetaan hankintamenon ja taloudellisen vaikutusajan määrittelemisellä. Tämä vastaa suomalaista käytäntöä. IAS 16-standardin mukaan käyttöomaisuushyödykkeen hankintameno sisällytetään hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet menot. Kirjanpitolaista poiketen IFRS-normiston mukaan hankintamenoon saa välittömien menojen lisäksi sisällyttää menot, jotka aiheutuvat hyödykkeen purkamisesta ja siirtämisestä sekä sen sijaintipaikan palauttamisesta alkuperäiseen kuntoon. (IAS 16:15-16) Suomen elinkeinoverolaissa purkamisesta ja siirtymisestä aiheutuvat kulut luetaan vastaisiksi menoiksi, jotka eivät ole vähennyskelpoisia. (HE 176/2008 vp, 28) IFRS-normistossa nämä kulut on kuitenkin vähennettävä hankintamenoista, jotta käyttöomaisuuden verotuksessa hyväksyttävä hankintamenon poistopohja saadaan määriteltä. (IAS 16:15-22)

IFRS-normistossa taloudellisella vaikutusajalla tarkoitetaan aikajaksoa, jonka aikana hyödykettä arvioidaan käytettävän. Poiketen kirjanpitolaista, IFRS-normistossa puhutaan poistojen systemaattisesta kuluksi kirjaamisesta. Käyttöomaisuus tulee kirjata systemaattisesti kuluksi sen määrättyinä taloudellisena vaikutusaikana. Taloudellinen vaikutusajan oikeellisuus on tarkastettava vähintään jokaisen tilikauden lopussa eli käytännössä poistoaika saattaa tilikausien aikana muuttua. (Haaramo et al. 2018, luku 5)

IAS 16-standardin mukaan käyttöomaisuushyödyke arvostetaan hankintamenomallin mukaisesti taseeseen sen poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. IFRS-normiston sijoittajaintressin vuoksi IAS 16-standardi kuitenkin sallii tiettyjen pysyvien vastaavien arvostamisen käypään arvoon. Tätä kutsutaan IAS 16-standardissa uudelleenarvostusmalliksi. Uudelleenarvostusmallissa käyttöomaisuushyödyke kirjataan taseeseen sen uudelleenarvostuspäivän käypään arvoon, josta on vähennetty kertyneet poistot ja arvonalentumistappiot. Uudelleenarvostuksen seurauksena ilmenevät arvonalentumistappiot tulee kirjata tuloslaskelmaan suoraan kuluksi. IFRS-tilinpäätöksessä liikearvosta tulee tehdä vuosittain arvonalentumistestaus IAS 36 – *Omaisuserien arvon alentuminen* –standardin mukaisesti, jonka perusteella liikearvoa kirjataan alas tarpeen vaatiessa. Tämä poikkeaa suomalaisesta kirjanpitoikäntännössä, jossa liikearvo poistetaan joko vaikutusaikanaan tai tasapoistoin kymmenessä vuodessa. (KPL 5:9)

Suomen elinkeinoverolaki (24.6.1968/360) sallii käyttöomaisuushyödykkeiden etupainotteiset poistot. IFRS-normistossa ei kuitenkaan tunneta suomalaisen kirjanpitolain mukaista poistoeron kirjaamista. IFRS-normistossa hyvän verojärjestelmän neutraalisuusperiaate toteutuu suomalaista järjestelmää paremmin, sillä se sisältää oletuksen tilinpäätösinformaation erillisyydestä verotettavan tulon laskentaan. Koska IFRS-tilinpäätös ei sisällä erillistä poistoeron tilinpäätöserää, verotuksen ja kirjanpidon poistojen väliaikaiset erot kirjataan laskennallisiin verovelkoihin tai -saamisiin. (IAS 12:15-23) Suomen elinkeinoverolain 54 § edellyttää, että verotuksessa tehdyt vähennykset käyttöomaisuuden poistoista tehdään myös kirjanpidossa. Tällöin IAS-tilinpäätöksessä kirjanpidon ja verotuksen poistojen ero kirjataan tulosvaikutteisesti tilinpäätössiirtoihin, kun taas IFRS-tilinpäätöksessä laskennallinen verovelka- tai saaminen sisältyy tuloslaskelman tuloveroihin.

3.3. Kansainvälisten IFRS-standardien soveltaminen Suomessa

Euroopan parlamentin ja neuvoston säätämän asetuksen (EY) N:o 1606/2002 mukaan kaikkien Euroopan Unionin rajojen sisällä toimivien noteerattujen yhtiöiden

on laadittava tilinpäätös kansainvälisten IAS- ja IFRS-tilinpäätösstandardien mukaisesti. IFRS-standardien noudattaminen tuli pakolliseksi suomalaisille pörssiyrityksille vuonna 2005, minkä lisäksi yhtiöille annettiin mahdollisuus noudattaa standardeja vapaaehtoisesti ”ei estettä, ei pakkoa” -periaatteen nojalla. (Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kirjanpitolain muuttamiseksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi 126/2004, 7) Teoriassa suomalaiset pörssiyritykset ovat siis voineet tehdä myös erillistilinpäätöksensä IFRS-standardeja noudattaen jo vuoden 2005 alusta, mutta käytännössä tämä ei ole ollut mahdollista suomalaisen elinkeinoverolainsäädännön ja sen sisältämien kirjanpitosidonnaisten erien vuoksi. (Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä puunkorjuuta aarniometsissä harjoittavien yritysten viranomaisille suorittamien maksujen julkistamista koskevaksi laiksi 89/2015 vp, 5)

IFRS-standardien pakollinen soveltaminen suomalaisissa konsernitilinpäätöksissä on tuonut uudistuksia myös kansalliseen tilinpäätösnormistoon. Kansalliset erityispiirteet kirjanpitokäytännössä ovat heikentyneet, kun suomalaista normistoa on pyritty harmonisoimaan kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaiseksi. Tämä on selvästi nähtävissä Suomen vuonna 2015 uudistetussa kirjanpitolaissa (1620/2015), jossa lähestyttiin monin tavoin kansainvälisiä IFRS-standardeja. 1.1.2016 voimaan tulleiden uudistusten myötä yhtiö voi soveltaa kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja suomalaisen kirjanpitotavan mukaan raportoidussa tilinpäätöksessä rahoitusvälineiden, sijoituskiinteistöjen ja rahoitusleasingsopimusten osalta.

Uudistuksen tavoitteena oli pienentää hallinnollista taakkaa konserniyrityksissä, joissa konsernitilinpäätös laaditaan IFRS:n mukaisesti, mutta erillistilinpäätös laaditaan verotuksellisista syistä suomalaisen kirjanpitolain ja -asetuksen mukaisesti. (HE 89/2015, 5) Käytännössä uudistus tarkoittaa siis sitä, että suomalaiset yritykset voivat halutessaan kirjata rahoitusvälineet, sijoituskiinteistöt ja rahoitusleasingsopimukset IFRS-standardien mukaisesti, vaikka yhtiö raportoisikin muilta osin suomalaisen käytännön mukaisesti.

3.4. Elinkeinverotuksen menojäännös ja verotuksen maksimipoistot

Sekä kirjanpitolaki että elinkeinoverotus määrittelevät käyttöomaisuuden samoin perustein. Kirjanpitolaissa käyttöomaisuuden aktivoinnit perustuvat hyödykkeen tulontuotto-odotuksiin, kun taas elinkeinoverolain mukaan yrityksen käyttöomaisuus muodostuu niistä pysyvään käyttöön tarkoitetuista hyödykkeistä, jotka ovat jatkuvassa käytössä ja hyödyttävät yrityksen elinkeinotoimintaa olemassaolollaan. (Andersson & Penttilä 2014, 352) Elinkeinoverolaissa käyttöomaisuuden poistoperiaatteet eroavat kuitenkin kirjanpitolain vastaavista. Kun kirjanpitolaissa poistot tehdään hyödykkeen hankintamenosta, verotuksessa poistot tehdään menojäännöksestä. (KPL 5:5, EVL 30:2)

Menojäännöksellä tarkoitetaan verovuoden aikana käyttöönotetun irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenon ja aikaisemmin käyttöönotetun irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenojen yhteissummaa. Menojäännöksestä lasketaan mukaan myös irtaimen käyttöomaisuuden perusparannusmenot. Tästä hankintamenojen yhteissummasta vähennetään saadut luovutushinnat ja muut vastikkeet. Irtaimen käyttöomaisuuden luovutuksesta tai muista vastikkeista saatavia eriä ei siis kirjata verotuksessa tuloksi, vaan ne tuloutuvat epäsuorasti pienentämällä poiston perustana olevaa menojäännöstä. (EVL 30:2; Andersson & Penttilä 2014, 567)

Hankintamenon ja menojäännöksen eron lisäksi kirjanpito- ja elinkeinoverolaki eroavat vuosittaisen poiston suuruudessa. EVL:ssa määritellään verotuksessa hyväksyttävän maksimipoiston määrä, joka ei kirjanpitolain tavoin vastaa käyttöomaisuuden taloudellista pitoaikaa. Verotuksessa tehtävän poiston määrää voi vaihdella tilikausittain, sillä elinkeinoverolaki ei ota kantaa poiston alarajaan. Kuten edellisessä kappaleessa mainittiin, kirjanpitovelvollinen voi hyödyntää EVL:n maksimipoistot, kirjaamalla tuloslaskelmaan suunnitelman mukaisten poistojen ylittävät verotuksen poistot ylipoistoksi poistoeron tilinpäätöserään. (Andersson & Penttilä 2014, 557-559; KILA:n yleisohje 2017)

Aineellisten hyödykkeiden poistojen suuruus saa EVL:n mukaan olla korkeintaan 25 prosenttia menojäännöksestä. Elinkeinoverolain poistojen kirjaaminen perustuu

edelleen meno tulon kohdalle -periaatteeseen. Kun elinkeinoverolaki säädettiin 1970-luvulla, yrityksille haluttiin antaa mahdollisuus kohdistaa poistot siihen tilikauteen, jonka aikana yritys oli kerännyt riittävästi tuottoja poistojen tekemiseen meno-tulo -teorian mukaisesti. Päätöstä perusteltiin sillä, että sen nähtiin lisäävän yritysten halukkuutta tehdä enemmän investointeja. Yritysten näkökulmasta EVL:n maksimipoistojen hyödyntäminen onkin mielekästä. Poistoeron lisäyksillä ja vähennyksillä yritykset voivat helposti tehdä verosuunnittelua vaikuttamalla tilikauden tuloksen määrään. (Verotus, tilinpäätös ja yhtiöoikeus 2006, 18; Mattila 2009, 92,105)

3.5. Kirjanpitosidonnaisuuden suhde IFRS-normistoon

Edellisissä kappaleissa esitettiin olennaisimmat erot käyttöomaisuuden poistojen kirjaamisessa kirjanpitolain, IFRS-standardien ja elinkeinoverotuksen näkökulmista. Olennaisin ero kirjanpitolainsäädännön ja kansainvälisten tilinpäätösstandardien välillä on se, että IFRS-normisto ei tunne tai salli poistoeron kirjaamista. Tämän vuoksi yhteisöt, jotka laativat tilinpäätöksensä IFRS-perusteisesti, eivät voi hyödyntää verotuksessa elinkeinoverotuksessa sallittuja maksimipoistoja. IFRS-standardien yleistyessä, on kuitenkin syytä pohtia elinkeinoverotuksen muutostarpeita poistojen kirjanpitosidonnaisuuden osalta.

Kuten kappaleessa *2.4 Elinkeinoverotus ja verotuksen kirjanpitosidonnaisuus* mainittiin, ELV 54§:n 2 momentin primäärinen tarkoitus on estää tilanteet, joissa yritys näyttäisi samanaikaisesti kirjanpidollista voittoa, mutta pidättäytyisi näyttämästä verotettavaa tuloa. Jotta tällaisia tilanteita ei pystyisi syntymään, on pidetty tärkeänä, että elinkeinoverotuksessa vähennettävä määrä on joko verovuonna tai aiemmin vähennetty yhtiön kirjanpidossa. Korkein hallinto-oikeus otti kantaa verotuksen kirjanpitosidonnaisuuteen vuonna 1995 antamassaan päätöksessään. Päätöksessään Korkein hallinto-oikeus linjasi, että poistojen vähennyskelpoisuus verotuksessa edellyttää niiden kirjaamista tulosvaikutteisesti myös kirjanpidossa ja esittämistä tuloslaskelmalla. Päätöksessä mainittiin myös,

että poistoero täytyy esittää yrityksen tuloslaskelmalla, eikä sen esittäminen vain tilinpäätöksen liitetiedoissa ole riittävä. (KHO 1995-B-504)

IFRS-raportoijan näkökulmasta KHO:n päätös on kuitenkin mielenkiintoinen, sillä se edellyttää menojen tulosvaikutteista kirjaamista vähennyskelpoisuuden ehtona. Käytännössä myös IFRS-standardit edellyttävät poistojen kirjaamisen tulosvaikutteisesti, mutta IAS 16-standardissa mainitaan poikkeuksena hyödykkeet, joita käytetään toisten omaisuuserien valmistamiseen. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi tuotantokoneistosta, josta tehtävät poistot kirjataan IAS 2 *Vaihto-omaisuus* -standardin mukaisesti vaihto-omaisuuden valmistusmenoihin. Tällöin elinkeinoverotuksen mukaan poistot olisivat vähennyskeltottomia, sillä tulosvaikutteista kulukirjausta ei tehdä kirjanpitoon. Tässä tilanteessa vaihto-omaisuuden valmistusmenoihin kirjatut poistot tulisivat kuitenkin myöhempinä vuosina verovelvolliselle vähennyskelpoisiksi, kun vaihto-omaisuus myydään ja sen kirjanpitoarvoa vastaava määrä kirjataan kuluksi. Kyse ei ole niinkään kulun vähennyskeltottomuudesta vaan se liittyy kulujen jaksottamiseen eri tilikausille. Tutkielmassa samaan ongelmaan törmätään osittain myös leasingsopimusten käsittelyssä.

Korkein hallinto-oikeus on antanut ratkaisunsa myös tapaukseen, jossa oli kyse IFRS-tilinpäätöksessä esitetystä laskennallisesta verovelasta, joka muodostui verotuksen poistoista. (KHO 2007 T 31 ei julk.) Korkein hallinto-oikeus ei päätöksessään hyväksynyt laskennallista verovelkaa elinkeinoverolain vähennyskelpoisiksi maksimipoistoiksi, sillä se katsoi, ettei verovelvollinen ollut menetellyt EVL 54§:ssä tarkoitetulla tavalla. Päätöksen on katsottu tarkoittavan käytännössä sitä, että lainkohta edellyttää kansallisen kirjanpidon mukaisesti tehtyjä kirjauksia. Täten IFRS-perusteista verotuksen poistosta johtuvaa laskennallista verovelkaa ei voida pitää verotuksen vähennyskelpoisten maksimipoistojen perustana. (Torkkel 2011, 218-221)

Verotuksen yhdenvertaisuusperiaate kuitenkin edellyttää, että samanlaisia taloudellisia ilmiöitä tulee kohdella samalla tavalla. Koska poistot ovat verotuksessa vähennyskelpoinen erä, ei niiden tekeminen IFRS-perusteisesti pitäisi johtaa menon vähennyskeltottomuuteen. (Verotus, tilinpäätös ja yhtiöoikeus 2006, 92)

IFRS-normiston esittämä laskennallinen verovelka ja suomen kirjanpitolain poistoero ovat kuitenkin erilaisia taloudellisia ilmiöitä, vaikka niitä on välillä esitetty rinnastettaviksi termeiksi. Poistoeroa syntyy, kun kirjanpitovelvollinen kirjaa suunnitelman ylittäviä poistoja ja kirjaa tulokselleen positiivista poistoeroa. IFRS:n laskennallisessa verovelassa esitetään tulevien kausien maksettavaksi tulevia veroja, jotka lasketaan kertomalla väliaikaiset erot yhteisöverokannalla. (IAS 12:5-15) Koska poistoero ja IFRS:n mukainen laskennallinen verovelka muodostuvat täysin erilaisista lähtökohdista, ei näitä tulisikaan käsitellä samanlaisina ilmiöinä ja täten Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisua 2007 T 31 (ei julk.) voidaan pitää perusteltuna.

Poistojen kirjanpitosidonnaisuudesta luopuminen ei ole kuitenkaan aivan ongelmaton. Koska poistojen kirjanpitosidonnaisuuden on katsottu aiheuttavan FAS- ja IFRS-raporttien välille vain jaksotuseroja, on siitä luopuminen ja täten verotuksen peruseriaatteen vaarantaminen nähty aiheettomaksi. (kts. esimerkiksi HE 176/2008 vp, 23)

4. LEASINGSOPIMUSTEN KÄSITTELY TILINPÄÄTÖKSESSÄ JA VEROTUKSESSA

4.1. Leasingsopimusten käsittely FAS:n mukaan

Ennen vuotta 1997 Suomen kirjanpitolainsäädäntö ei sisältänyt rahoitusleasingsopimuksia koskevia säännöksiä. Vuoden 1997 kirjanpitolain uudistuksessa laissa mahdollistettiin rahoitusleasingsopimusten erityiskäsittely konsernitilinpäätöksissä KPL 6:18 nojalla. KPL 6:18:n mukaan vuokrasopimuksen tehnyt kirjanpitovelvollinen sai kirjata vuokrauksen kohteena olevan hyödykkeen konsernitilinpäätökseen siten kuin se olisi ostettu ja vuokralle antaja siten kuin se olisi myyty, mikäli vuokrauskohteeseen perustuvat merkittävät riskit ja edut siirtyivät olennaisilta osin vuokralle ottajalle sopimuskauden alkaessa. (Torkkel 2017, 270; Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kirjanpitolain muuttamiseksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi 173/1997 vp)

Rahoitusleasingsopimuksia koskeva lainkohta kuitenkin kumottiin vuoden 2004 kirjanpitolain uudistuksessa. Pykälän kumoamista perusteltiin sillä, ettei säännös ollut pakottava ja näin ollen se mahdollisti eriävän käsittelyn yritysten konsernitilinpäätöksien välille. Vaihtoehtoisten kirjanpitokäsittelyjen rajoittamisella pyrittiin selkeyttämään kirjanpitolainsäädäntöä. Samaan aikaan IFRS-standardien soveltaminen oli tulossa pakolliseksi kaikille konserniyhtiöille, joten pykälän sisällyttämistä kansalliseen kirjanpitolakiin ei katsottu muutenkaan olevan tarpeellista. Tämän lisäksi kumoamista perusteltiin pykälän ristiriitaisuudella voimassa olevaan verolainsäädäntöön, joka ei tuntenut nykyisen vuokrasopimukseen sovellettavan IAS 17-standardin mukaista järjestelyä. (HE 126/2004 vp, 25)

Vuoden 2004 uudistuksessa kirjanpitolakiin sisällytettiin kansainvälisten tilinpäätösstandardien pakollista ja vapaaehtoista soveltamista koskevat lainkohdat KPL 7:2 ja 7:3. KPL 7:2:n mukaan pörssiyhtiöiden on pakollista soveltaa kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja konsernitilinpäätöksissä ja KPL 7:3:n mukaan kirjanpitovelvollisella on mahdollisuus laatia tilinpäätöksensä kansainvälisten standardien mukaisesti ei estettä, ei pakkoa-periaatteen nojalla. (HE 126/2004, 7-8)

KPL 6:18:n kumoamisen jälkeen kirjanpitolautakunta otti kantaa leasingosopimusten kirjanpitokäsittelyyn. KILA:n lausunnon perusteluissa todettiin, että IAS 17-standardin mukaista sisältöpainotteista rahoitusleasingosopimusten kirjaustapaa ei voitu pitää sallittuna edes KPL 7:n luvun nojalla, jotta kirjanpitomenettelyiden yhtenäisyydestä ja oikeellisuudesta voitiin varmistua. Näin ollen rahoitusleasingosopimuksia tuli KILA:n lausunnon perusteella käsitellä vuokrasopimuksina. (KILA 2006/1775)

Kirjanpitolakia uudistettiin (1620/2015) jälleen vuonna 2015, jolloin kirjanpitolakiin sisällytettiin rahoitusleasingosopimuksia koskeva KPL:n 5:5b säännös. Uudistuksessa kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukainen menettely jälleen sallittiin rahoitusleasingosopimusten kirjaamisessa. Lainkohdan mukaan vuokralle ottaja saa merkitä vuokrauksen kohteena olevan hyödykkeen tilinpäätökseensä niin kuin se olisi ostettu ja vuokralle antaja niin kuin se olisi myyty, jos vuokrattavan kohteen riskit ja edut siirtyvät olennaisilta osin vuokralle ottajalle sopimuskauden alkaessa. Jos kirjanpitovelvollinen päätyy edellä kuvatun kaltaiseen menettelyyn, kirjanpitovelvollisen tulee soveltaa sitä kaikkiin momentissa tarkoitettuihin sopimuksiin. Tämän lisäksi kirjanpitovelvollisen tulee esittää tilinpäätöksen liitetiedoissa standardin mukaiset tiedot. (KPL 5:5b)

Hallituksen esityksessä (89/2015) rahoitusleasingosopimuksia koskevan pykälän palauttamista perusteltiin sillä, että kansainvälistymisen myötä yhä useammat suomalaiset yritykset kuuluvat konserneihin, jotka raportoivat konsernitilinpäätöksensä IFRS-standardien mukaisesti. Suomalaisen kirjanpitovelvollisen on tehtävä useita työläitä oikaisuja ja täsmäytyksiä IFRS-konsernitilinpäätöstä varten, sillä IFRS-normisto ja kirjanpitolaki eroavat merkittävästi jaksotus- ja arvostussäännöksissä juurikin rahoitusvälineiden ja rahoitusleasingosopimusten osalta. Esityksen mukaan lakiuudistuksen tavoitteena oli helpottaa suurien kirjanpitovelvollisten toimintaa sallimalla IFRS:n sisältö ennen muotoa -periaatteen mukainen menettely. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että rahoitusleasingosopimuksella hankittu hyödyke merkittäisiin vuokralle ottavan yhtiön tasevaroihin, vaikka yhtiöllä ei olisikaan esineoikeudellisessa mielessä omistusoikeutta sopimuksen kohteeseen.

Rahoitusleasingsopimuksia koskeva kansallinen kirjanpitolainsäädäntö on ollut viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana vaihtelevaa. Vuonna 1997 mahdollistettiin rahoitusleasingsopimusten käsittely sisältöperusteisesti konsernitilinpäätöksissä. Vuonna 2004 tämä mahdollisuus kuitenkin kumottiin. Samalla kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltaminen tuli pakolliseksi suomalaisille pörssiyhtiöille ja vapaaehtoiseksi muille kirjanpitovelvollisille. Täten rahoitusleasingsopimusten käsittely IAS-standardien mukaisesti tuli mahdolliseksi yrityksille, jotka raportoivat konsernitilinpäätöksensä tai/ja tilinpäätöksensä kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti. Viimeisimmässä vuoden 2015 kirjanpitolain uudistuksessa rahoitusleasingsopimusten käsittely sisältöperusteisesti mahdollistettiin sekä tilinpäätöksissä että konsernitilinpäätöksissä ilman vaatimusta laatia koko tilinpäätöstä tai konsernitilinpäätöstä kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti. (Torkkel 2017, 272)

Käytännössä Suomen kirjanpitolaki (30.12.1997/1336) ei siis itsessään sisällä ohjetta rahoitusleasingsopimusten tai vuokrasopimusten kirjanpidolliseen käsittelyyn. Vuokrasopimusten kirjaaminen, riippumatta siitä onko kyseessä rahoitusleasing tai tavanomainen vuokrasopimus, pohjautuu täysin hyödykkeen juridiseen muotoon, jolloin vuokrattavan kohteen omistajuus säilyy koko sopimuskauden ajan vuokralle antajalla ja vuokralle ottajalle siirtyy vain oikeus käyttää vuokraamaansa hyödykettä. Alla olevassa kuviossa on esitetty tavanomainen vuokrasopimuksen kirjaus suomalaisen kirjanpitokäytännön mukaisesti sekä vuokralle antajan että vuokralle ottajan kirjanpidossa:

Vuokralle antaja	Vuokralle ottaja				
Tuloslaskelma	Tuloslaskelma				
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; padding: 5px;">POISTO</td> <td style="width: 50%; padding: 5px;">VUOKRATULO</td> </tr> </table>	POISTO	VUOKRATULO	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; padding: 5px;">VUOKRAKULU</td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> </table>	VUOKRAKULU	
POISTO	VUOKRATULO				
VUOKRAKULU					
Tase	Tase				
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; padding: 5px;">KOM</td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> </table>	KOM		<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> </table>		
KOM					
EVL	EVL				
Vuokrakohteen poistot vähennyskelpoiset vuokralle antajan verotuksessa	*Vuokravastuun määrä liitetiedoissa Vuokrakulu vähennyskelpoinen vuokralleottajan verotuksessa				

Kuvio 1. Leasingsopimusten kirjaaminen vuokralle antajan sekä vuokralle ottajan kirjanpidossa suomalaisen kirjanpitokäytännön mukaisesti ja kulun vähennyskelpoisuus verotuksessa

Kuten kuviosta 1 nähdään, suomalaisen käytännön mukaisesti vuokralle antaja kirjaa hyödykkeen omaan taseeseensa ja tekee siitä vuosittain normaalit suunnitelman mukaiset poistot. Koska vuokralle antaja on hyödykkeen juridinen omistaja ja hän tekee poiston kirjanpidossa, on poisto vuokralle antajalle vähennyskelpoista kulua verotuksessa. Vuokralle ottaja saa sopimuksen mukaisesti käyttöoikeuden vuokrattuun hyödykkeeseen, josta hän maksaa vuokralle antajalle sovittun korvauksen. Tämä on vuokralle antajalle veronalaista tuloa. Maksettu korvaus on vuokralle ottajalle verotuksessa vähennyskelpoista kulua. Vuokralle ottajan tulee myös ilmoittaa taseen ulkopuolisten vastuiden määrä tilinpäätöksen liitetiedoissa. Liitetietovaatimuksia käsitellään tarkemmin luvussa 4.3.

4.2. Leasingsopimusten aktivoinnin vaikutukset tilinpäätökseen

Koska IFRS 16:n mukainen taselähtöinen laskentamalli eroaa merkittävästi IAS 17-standardista, muutokset tilinpäätökseen tulevat olemaan merkittäviä etenkin sellaisilla yhtiöillä, joilla on paljon nykyisin operatiivisiksi vuokrasopimuksiksi luokiteltuja vuokrasopimuksia. Leasingsopimusten taseaktivoinnin tutkimusta ovat aiemmin tehneet esimerkiksi Nelson (1963), Ashton (1985), Imhoff, Lipe & Wright (1991;1997), Bennet & Bradbury (2003), Mulford & Ford (2007), Fülbier et al. (2008) sekä Branswijck, Longueville & Everaert (2011). Aiemman tutkimuksen perusteella voidaan ennakoida myös IFRS 16-standardin vaikutuksia, sillä standardissa on kyse nimenomaisesti operatiivisten vuokrasopimusten taseaktivoinnista.

Leasingsopimusten taseaktivoinnin vaikutuksia on tutkittu 1960-luvulta lähtien. Nelson (1963) tarkasteli tutkimuksessaan leasingsopimusten aktivoinnin vaikutuksia yhdessätoista yhdysvaltalaisessa yrityksessä viidentoista eri tunnusluvun kautta. 60-luvun Yhdysvalloissa ei leasingsopimuksia vielä jaoteltu rahoitus- tai käyttöleasingsopimuksiksi. Tutkimuksessa ei otettu huomioon yrityksen toimialoja. Nelson havaitsi tutkimuksessaan, että leasingsopimusten aktivoinnilla oli yleisesti heikentävä vaikutus mitattaviin tunnuslukuihin ja taloudelliseen asemaan yrityksillä, jotka käyttivät paljon leasingrahoitusta. Nelson kuitenkin havaitsi, että leasingsopimusten aktivoinnin seurauksena tunnusluvut antoivat luotettavamman kuvan yrityksen taloudellisesta asemasta. Nelson painotti tutkimustuloksissaan, että niissä tapauksissa, joissa vuokrasopimuksia ei aktivoitaisi, liitetietojen tulisi vastata riittäväällä laajuudella vuokrasopimusten luonteesta, jotta tilinpäätöksen käyttäjä pystyisi arvioimaan niiden todellisia taloudellisia vaikutuksia. (Nelson 1963, 54-57)

Ashton (1985) käytti Nelsonin tutkimusta oman tutkimuksensa perustana, missä hän tarkasteli 23:a englantilaista yritystä. Ashton tutki Iso-Britanniassa vuonna 1984 julkaistun SSAP 21 Accounting for Lease and Hire Purchase Contracts -standardin vaikutuksia valittuihin yrityksiin ja kuuteen eri tunnuslukuun. SSAP 21-standardi velvoitti vuokralle ottajan kirjaamaan rahoitusleasingsopimukset yrityksen taseeseen. (Ashton 1985, 233-234) Nelsonin tutkimustuloksista poiketen, Ashton havaitsi tutkimustuloksissaan enemmän vaihtelua eri tunnuslukujen välillä. Ashtonin

tutkimuksessa taseaktivoinnilla havaittiin olevan kuitenkin merkittävää vaikutusta vain nettovelkaantumisasasteeseen (gearing). (Ashton 1985, 236)

Imonoff, Lipe ja Wright tutkivat pitkäaikaisten leasingsopimusten aktivoinnin vaikutuksia ensin taseeseen vuonna 1991 ja sittemmin tuloslaskelmaan vuonna 1997. Vuoden 1991 tutkimuksessa tutkijat mittasivat aktivoinnin vaikutuksia kokonaispääoman tuottoasteeseen ja velkaantumisasasteeseen. Tutkijat havaitsivat taseaktivoinnilla olevan olennaisia vaikutuksia kyseisiin tunnuslukuihin yrityksillä, jotka raportoivat merkittäviä taseen ulkopuolisia leasingsopimuksia. Tutkimustulosten perusteella tutkijat ehdottivat, että pitkäaikaiset vuokrasopimukset tulisi aktivoida, jotta tilinpäätöksiä voitaisiin luotettavasti analysoida ja vertailla (61?). Vuoden 1991 tutkimus ei kuitenkaan ottanut huomioon taseaktivoinnin vaikutuksia tuloslaskelmaan. Vuoden 1997 tutkimuksessa tutkijat havaitsivat, että jos aktivoinnin tulosvaikutukset jätetään huomioimatta, tulokset vääristivät etenkin oman pääoman tuottoasteen mittaustulosta.

Myös Bennett'n ja Bradburyn (2003) tutkimustulokset uusiseelantilaisista pörssiyrityksistä osoittivat, että operatiiviseksi luokiteltujen leasingsopimusten aktivoimisella oli olennainen merkitys raportoituihin velkoihin ja taloudellisiin tunnuslukuihin. Bennett ja Bradbury tarkastelivat aktivoimisen vaikutuksia erityisesti yhtiön velka-asteeseen, maksuvalmiuteen ja pääoman tuottoasteeseen. Tutkijat päättelivät, että aktivoimisen seurauksena velan vipuvaikutus kasvaisi merkittävästi maksuvalmiuden ja kannattavuuden heiketessä.

Mulford ja Gram (2007) tutkivat vaikutuksia 19:än Yhdysvalloissa toimivaan vähittäiskaupan toimialalla toimivaan yritykseen. Tutkijat havaitsivat, että aktivointi kasvatti merkittävästi käyttökatetta mittaavaa EBITDA -tunnuslukua, mutta toisaalta myös yrityksen velkaantumisasastetta. Vastaavasti kannattavuutta mittaavat tunnusluvut heikkenivät. Tutkijat myös huomauttivat, että leasingsopimusten aktivoiminen taseeseen heijasti paremmin yrityksen todellista taloudellista tilaa kuin niiden jättäminen taseen ulkopuolelle.

Saksalaisessa Fülberin, Silvan ja Pferdehirtin (2008) tekemässä tutkimuksessa tutkimusotos käsitti 90 yhtiötä. Fülberin et al. tutkimuksessa otettiin huomioon myös

aktivointien tulosvaikutukset. Tutkijoiden havainnot olivat samankaltaisia kuin edeltävien tutkimusten tulokset: velkaantumisasaste kasvoi ja omavaraisuusaste heikkeni. Toimialakohtaisessa vertailussa kuitenkin havaittiin, että aktivoinnilla ei ollut suurta merkitystä teollisuuden aloihin, vaan suurimmat vaikutukset liittyivät etenkin muodin ja vähittäiskaupan toimialoilla toimiviin yrityksiin. Fülbier et al. (vuosiluku) huomauttivat, että operatiivisten leasingsopimusten vaikutuksia ei pitäisi liioitella, sillä niillä ei tutkimuksessa havaittu olevan suurta vaikutusta yhtiöiden arvostukseen. Tutkijat kuitenkin huomauttivat, että tulevassa leasingsopimuksia koskevassa sääntelyssä tulisi kuitenkin vielä ratkaista operatiivisten leasingsopimusten kirjaaminen tilinpäätökseen oikean ja riittävän kuvan antamisen näkökulmasta.

Branswijck, Longueville & Everaert (2011) tutkivat vuoden 2010 IAS 17-standardiluonnoksen vaikutuksia belgialaisiin ja alankomaisiin pörssiyrityksiin. Mielenkiintoista vuoden 2010 IAS 17-standardiluonnoksessa oli se, että siinä leasingsopimusten jaottelu rahoitus- ja käyttöleasingsopimukseen olisi poistettu. Luokittelua ei kuitenkaan standardiin päivitetty ja leasingsopimusten luokittelu on säilynyt standardissa tähän päivään saakka. Branswijck et al. havaitsivat, että käyttöleasingsopimusten aktivoiminen taseeseen vaikutti erityisesti yhtiöiden tunnusluvuihin velkaantumisasasteeseen, kokonaispääoman tuottoasteeseen ja maksuvalmiuteen (current ratio). Tutkijat havaitsivat myös, että yrityksen toimialalla oli vaikutusta siihen, kuinka paljon taseaktivointi vaikutti sen tunnuslukuihin. Esimerkiksi tuotantoteollisuudessa vaikutukset olivat suuremmat kuin televiestintäteollisuudessa.

Vuokrasopimusten aktivointia koskevien tutkimusten tulokset ovat pääsääntöisesti olleet yhteneväiset. Vaikka tutkimustuloksista on havaittavissa eroja ja ristiriitaisuuksia joidenkin tarkasteltujen tunnuslukujen välillä, pääpiirteittäin kaikissa tutkimuksissa havaittiin selkeästi aktivoinnin merkitys erityisesti yhtiöiden velkaantumisasasteen. Tutkijoiden tulokset olivat myös yhteneväisiä siitä näkökulmasta, että operatiivisten vuokrasopimusten taseaktivointi paransi tilinpäätöksen luotettavuutta ja täytti näin ollen paremmin oikean ja riittävän kuvan periaatteen.

Tieteellisen tutkimuksen lisäksi useat merkittävät konsultointiyhteisöt ovat julkaisseet omia virallisia julkaisujaan IFRS 16-standardista ja sen velvoittamasta operatiivisten vuokrasopimusten taseaktivoinnista. Eri konsultointiyhteisöjen tulkinnat standardin vaikutuksista tilinpäätökseen ovat olleet yhteneväisiä ja niissä on nähtävissä samankaltaisuuksia aiemman tieteellisen tutkimuksen tutkimustulosten kanssa. Standardimuutokset koskevat etenkin vuokralle ottajaa, sillä standardi ei sisältänyt merkittäviä muutoksia vuokralle antajan kannalta verrattuna nykyiseen vuokrasopimuksia säätelevään IAS 17-standardiin.

Konsultointiyhteisöjen mukaan IFRS 16-standardin mukainen kirjaamistapa tulee vaikuttamaan erityisesti vuokralle ottajan taseeseen ja siitä mitattaviin tunnuslukuihin. Operatiivisten vuokrasopimusten tuominen taseeseen kasvattaa yrityksen velkoja, jolloin sen oman pääoman ja velkojen suhde muuttuu. Konsultointiyhteisöjen selvityksien mukaan myös liikevoittoa ja käyttökatetta mittaavat EBIT ja EBITDA tunnusluvut tulevat näyttämään suuremmilta yrityksillä, joilla on merkittäviä operatiivisia vuokrasopimuksia. Tämä johtuu siitä, että vuokralle ottaja esittää tuloslaskelmassaan vuokramenon sijaan vuokravelasta aiheutuvan koron ja vuokrakohteeseen liittyvän poiston. Näiden muutosten lisäksi IFRS 16 sisältää entistä laajemmat vaatimukset tilinpäätöksessä esitettävälle liitetiedoille. Uudet liitetietovaatimukset koskevat sekä vuokralle ottajaa että vuokralle antajaa. (kts. PWC 2016, 0; KPMG 2016, 29:35; Deloitte 2016, 6)

4.2.1. Leasingsopimusten käsittely IFRS 16:n mukaan

IFRS-standardien asettaja International Accounting Standards Board (IASB) julkaisi IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin tammikuussa 2016. IFRS 16-standardi tulee korvaamaan nykyisen IAS 17 -vuokrasopimusstandardin tammikuun 2019 alusta lähtien. IAS 17-standardissa vuokralle ottaja määrittelee vuokrasopimukset joko rahoitusleasingsopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi. Rahoitusleasingsopimukset kirjataan vuokralle ottajan taseeseen ja muut vuokrasopimukset (toisin sanoen operatiiviset vuokrasopimukset) kirjataan taseen ulkopuolelle suoraan kuluksi tuloslaskelmaan ja tiedoksi liitetietoihin. Operatiivisten vuokrasopimusten kirjaaminen IFRS-normistossa siis vastaa pääpiirteittäin

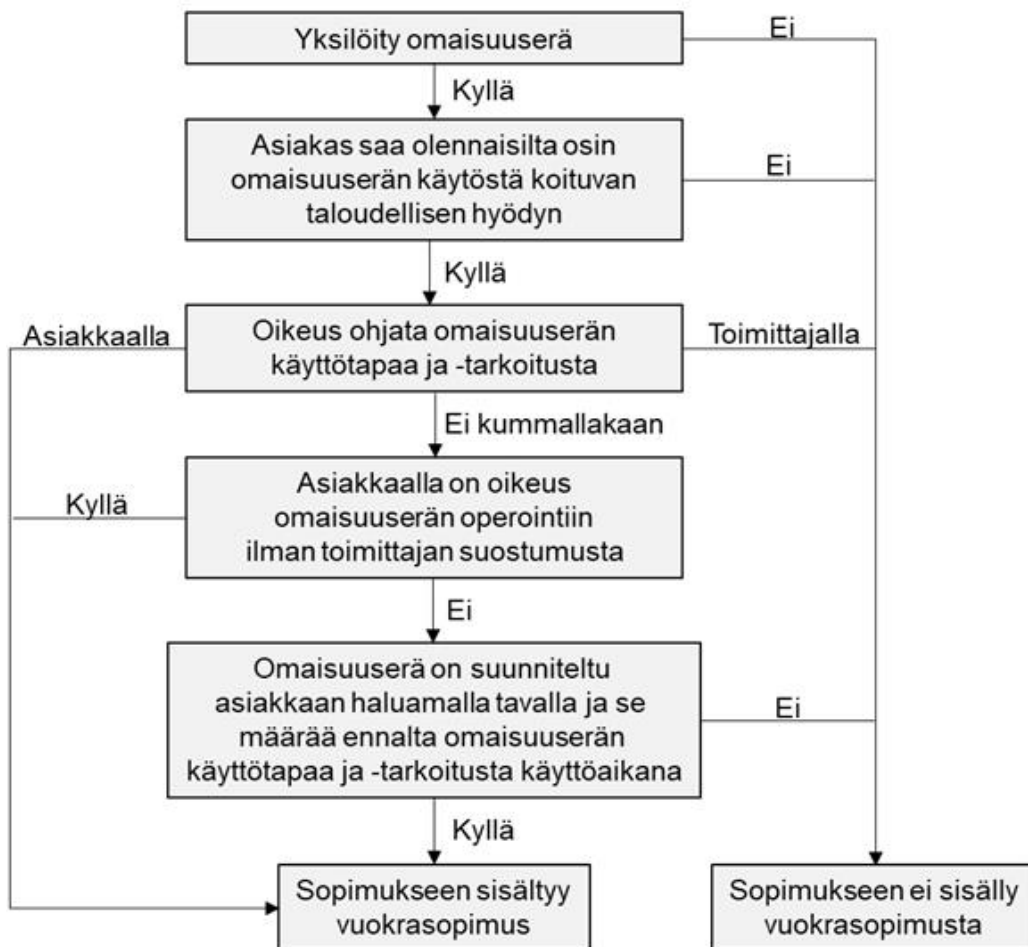

suomalaista FAS:n mukaista käytäntöä. IFRS 16-standardissa kaikki vuokrasopimukset tullaan kirjaamaan taseeseen siitä huolimatta, olivatpa ne rahoitusleasingsopimuksia tai muita vuokrasopimuksia. (kts. IFRS 16:3-4, PWC 2016, 0) Helpotuksena tilinpäätäjälle standardin ulkopuolelle on kuitenkin jätetty alle 12 kuukautta olevat lyhytaikaiset ja arvoltaan vähäiset olevat vuokrasopimukset. Tällaiset vuokrasopimukset voidaan edelleen kirjata suoraan kuluksi tuloslaskelmaan. (IFRS 16:5-6, PWC 2016, 0)

IFRS 16-standardissa lähdetään liikkeelle vuokrasopimuksen tunnistamisesta. Standardissa vuokrasopimus määritellään seuraavasti: *”Sopimus on vuokrasopimus tai siihen sisältyy vuokrasopimus, jos sopimus antaa oikeuden yksilöidyn omaisuuserän käyttöä koskevaan määräysvaltaan tietyksi ajanjaksoksi vastiketta vastaan.”* (IFRS 16:9) Vuokrasopimuksen määrittelyssä merkityksellistä on siis yksilöidyn omaisuuserän ja sen määräysvallan tunnistaminen.

Käytännössä yksilöidyllä omaisuuserällä tarkoitetaan lähtökohtaisesti sopimuksessa tunnistettua hyödykettä tai palvelua. Tällaiset eksplisiittiset omaisuuserät ovat tunnistettavissa esimerkiksi sarjanumeron tai muun vastaavan tunnisteiden avulla. Myös sellaiset sopimukset, joissa kohdetta ei kyetä tarkoin tunnistamaan, voivat sisältää yksilöidyn omaisuuserän. Merkitsevää yksilöidyn omaisuuserän määrittelyssä onkin se, onko toimittajaosapuolella todellinen oikeus korvata sopimuksen kohteena oleva omaisuuserä toisella. Omaisuuserä ei täytä standardin määritelmää eikä kyseessä ole standardin kriteerien mukainen vuokrasopimus, jos toimittajaosapuolella on korvaamisoikeus. (IFRS 16:B14)

Omaisuuserän määräysvaltaa säätelevä kriteeri täyttyy silloin, kun asiakas saa *”olennaisen osan omaisuuserän käytöstä johtuvasta taloudellisesta hyödystä ja sillä on oikeus ohjata yksilöidyn omaisuuserän käyttöä käyttöajan kuluessa”*. (IFRS 16:B9; PWC 2016, 3) Standardin mukaan vuokralle ottajalla täytyy siis olla tosiasiallinen oikeus päättää siitä, mihin ja miten sopimuksen kohteena olevaa omaisuuserää käytetään. Vaiheet vuokrasopimuksen tunnistamisessa on kuvattu tarkemmin alla:

Kuvio 2. Vuokrasopimuksen sisältyminen sopimukseen. (IFRS 16:B31)

Jos vuokrasopimus sisältää useita eri omaisuuseriä, tulee jokainen tällainen sopimusosa käsitellä kirjanpidossa erillisenä tapahtumana. IFRS 16 mukailee siten sopimuksen osien erottelussa ja vastikkeen kohdistamisessa näille erillisille sopimuskomponenteille myynnin tuloutusstandardia IFRS 15:ttä. Jos vuokrasopimus esimerkiksi sisältää sekä maa-alueen että sen alueella sijaitsevien rakennusten ja laitteiden vuokrauksen, yrityksen täytyy arvioida muodostavatko nämä yhden vai useamman vuokrasopimuskomponentin. Standardin kriteerien mukaan sellaiset omaisuuserät muodostavat erillisen vuokrasopimuskomponentin, jotka ovat hyödynnettävissä sellaisenaan tai jotka eivät ole erittäin riippuvaisia sopimuksen muista komponenteista. Kuten IFRS 15:ssä transaktiohintaa kohdistetaan sopimuksen suoritevelvoitteille, IFRS 16:ssa vastike kohdistetaan vuokralle ottajan kirjanpidossa erillisille vuokrasopimuskomponenteille niiden

erillishintojen perusteella. Vuokralle antaja soveltaa vastikkeen kohdistamisessa IFRS 15-standardin määräyksiä. (PWC 2016, 8; IFRS 16:12-13,17)

4.2.2. IFRS 16:n mukainen käsittely kirjanpidossa

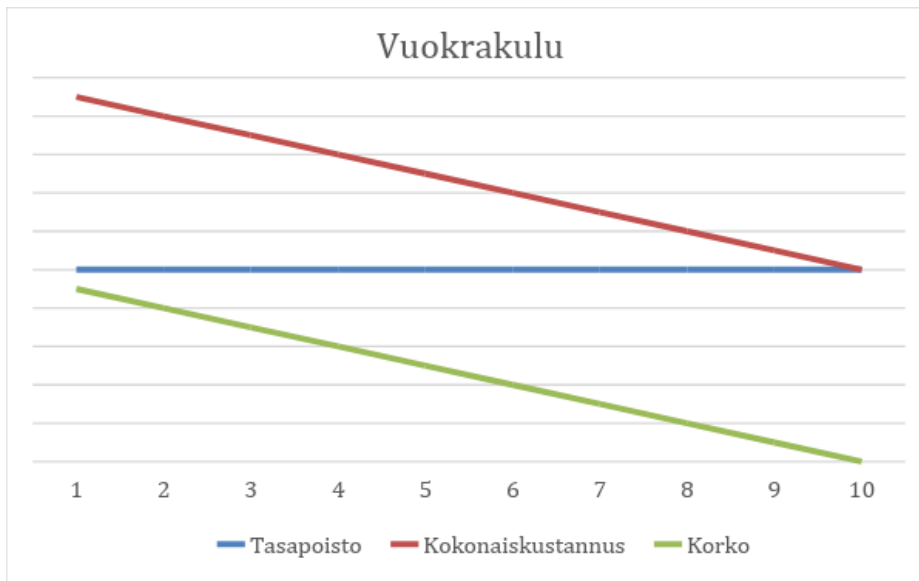
IFRS 16:ssa vuokralle ottaja ei enää erottele kirjanpidossaan vuokrasopimuksia rahoitusleasingsopimuksiksi ja operatiivisiksi vuokrasopimuksiksi, kuten IAS 17 -standardissa. Kaikki vuokrat tullaan kirjaamaan taseeseen käyttöoikeusomaisuuseräksi ja sitä vastaavaksi vuokrasopimusvelaksi (pois lukien lyhyet ja arvoltaan vähäiset vuokrasopimukset). (IFRS 16:5-8,22)

Vuokralle ottaja kirjaa vuokrakomponentin omaan kirjanpitoonsa silloin kun sopimuksessa määritelty vuokra-aika alkaa. Taseen vastaavaa puolelle kirjataan vuokran kohde käyttöoikeusomaisuuseräksi, joka arvostetaan sen hankintamenoon. Hankintameno koostuu vuokrasopimusvelan alkuperäisestä määrästä, vuokrasopimuksen alkamisajankohtaan mennessä maksetuista vuokrista, ennallistamismenoista sekä alkuvaiheen välittömistä menoista. Taseen vastattavaa puolelle vuokralle ottaja kirjaa vuokrasopimusvelan, joka koostuu vuokra-aikana maksettavien vuokrien nykyarvosta, joita ei ole vielä maksettu. Ennallistamismenot tarkoittavat kustannuksia, jotka liittyvät omaisuuserän palauttamiseen siihen kuntoon, jollaisena se palautetaan takaisin vuokran antajalle vuokra-ajan päätyttyä. Ennallistamismenot kirjataan erillisenä varauksena IAS 37 *Varaukset, ehdolliset velat ja ehdolliset varat* -standardin mukaisesti yrityksen velaksi. (PWC 2016, 12;14) IFRS 16 –standardin mukaiset kirjaukset on kuvattu alla:

Vuokralle antaja: LEASING		Vuokralle antaja: OPERATIIVISET		Vuokralle ottaja	
Tuloslaskelma		Tuloslaskelma		Tuloslaskelma	
	1) RAHOITUS TUOTTO	1) VUOKRA MENOT 2) POISTOT	VUOKRA TULO	1) POISTOT 3) KORKOMENOT	
Tase		Tase		Tase	
SIJOITUS SAAMINEN	IFRS 9 TASEESTA POISKIRJAUS	KOM		KOM LEASINGVELAN LYHENNYS ELI VUOKRA	1) LEASING VELKA 2) (VARAUS ENNALLISTAMIS- MENOISTA)

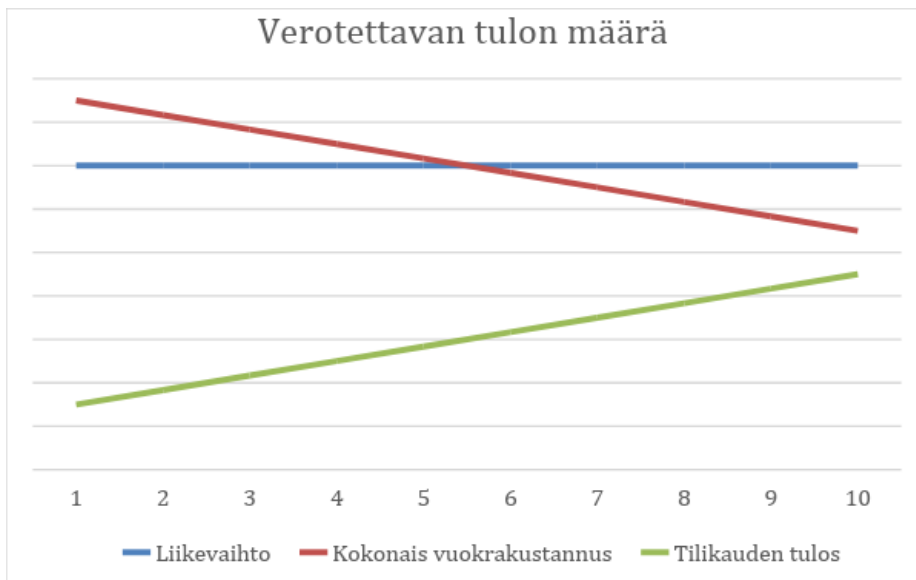
Kuvio 3: Leasingsopimukset vuokralle antajan ja vuokralle ottajan kirjanpidossa IFRS 16-standardin mukaisesti

Vuokrasopimuksen alkamisajankohdan jälkeisillä tilikausilla käyttöoikeusomaisuuserästä kirjataan kuluksi IAS 16 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet -standardin mukaiset poistot sekä efektiivisen koron menetelmällä kirjattava korko. Vuokravelkaa lyhennetään ennalta määrätyn sopimuksen mukaisesti tilikausittain. Tämä kirjaamisperuste johtaa myöhemmillä tilikausilla tilanteeseen, jossa käyttöoikeusomaisuuserän ja vuokrasopimusvelan kirjanpitoarvo eivät enää ole saman suuruiset. Tämä johtuu siitä, että vuokravelasta maksettava korko on suurimmillaan vuokrakauden alussa ja pienimmillään vuokraajan lopussa. Kuten alla olevasta kuviosta 4 nähdään, efektiivisen koron menetelmä johtaa vuokra-aikana alenevaan kokonaisvuokrakuluun vuokravelasta tehtävien lyhennyksien vuoksi.

Kuvio 4. IFRS 16-perusteinen kokonaisvuokrakulun määrä vuokraajaksolla (mukaillen PWC 2016, 15)

Kuviossa 5 nähdään, että kuluvaikutus yrityksen tilikauden tulokseen on suurimmillaan vuokrakauden alussa ja pienimmillään vuokra-ajan lopussa, kun tarkastellaan alenevan kokonaisvuokrakulun tulosvaikutusta. IFRS-perusteisessa kirjauskäytännössä vuokrakulut maksetaan siis etupainotteisesti.

Kuvio 5. IFRS 16-standardin vaikutus tulokseen (mukaillen PWC 2016, 15)

Käyttöoikeusomaisuuserän kirjanpitoarvo on siis pienempi kuin velan kirjanpitoarvo. Vuokrasopimusta on standardin mukaan arvioitava tilikausittain uudelleen, koska

vuokrasopimusvelka voi myöhemmillä tilikausilla poiketa olennaisesti todellisista vuokrasta. Uudelleen arvioinnissa velka arvostetaan nimenomaisesti uudelleen vastaamaan todellisia vuokria. (PWC 2016, 16)

Kun verrataan IFRS 16-standardin mukaista kirjaustapaa edellisessä kappaleessa esitettyyn FAS:n mukaiseen kirjaustapaan, huomataan, että nämä kaksi kirjaustapaa johtavat melko erinäköisiin tuloslaskelman ja taseen kirjauksiin. Alla olevassa taulukossa on kuvattu kuvitteellinen 10 vuoden aikana erääntyvä vuokrasopimus. Vuokrasopimuksen arvo on kirjaushetkellä 500 000 euroa, vuokratu kuukaudessa 50 000 euroa, alkuvaiheen kulut 38 890 euroa ja velasta maksettava korko puolitoista prosenttia.

	IFRS 16	FAS
Vuokrasopimuksen kirjaushetkellä		
Käyttöomaisuuden kirjaus	500 000,00	-
Velka (- alkuvaiheen kulut)	461 110,00	-
Rahavarat	- 38 890,00	- 38 890,00
Vuoden lopussa		
Vuokrat (+ alkuvaiheen kulut)	-	- 88 890,00
EBITDA	-	- 88 890,00
Poistot 10 vuotta	- 50 000,00	-
Korkokulut 1,5 %	- 6 916,65	-
Nettotulos	- 56 916,65	- 88 890,00
Käyttöomaisuus	450 000,00	-
Velka (vuokra - korot)	418 026,65	-
Rahavarat	- 88 890,00	- 88 890,00

Kuvio 6. Esimerkkilaskelma IFRS 16 –standardin ja FAS:n mukaisen kirjaustavan eroavaisuuksista

Kuten yllä olevasta taulukosta nähdään, IFRS perusteinen kirjaamistapa kasvattaa yhtiön taseen loppusummaa puoli miljoonaa. FAS:n mukaisessa tilinpäätöksessä tätä kirjausta ei tehdä, vaan vuokravastuun määrä merkitään tilinpäätöksen liitetietoihin. FAS –tilinpäätöksessä vuokratu kirjataan suoraan kuluksi, kun taas IFRS –tilinpäätöksessä vuokratu siirtyy tuloslaskelmaan poistojen ja korkokulun kautta. Tämä vaikuttaa erityisesti EBITDA –tunnusluvun laskentaan, jota käytetään

yleisesti yrityksen velattoman markkina-arvon arvioimisessa. FAS:n mukaisessa kirjaustavassa vuokratulot sisältyvät tunnuslukuun, mutta IFRS-perusteisessa ne jäävät sen ulkopuolelle. Esimerkistä nähdään vaikutus myös yrityksen nettotulokseen. FAS:n mukaan kirjatulla vuokratululla on suurempi kuluvaikutus nettotulokseen kuin IFRS-perusteisella kirjaustavalla.

4.3. Normistojen erot liitetietovaatimuksissa

Kirjanpitoasetuksessa (30.12.1997/1339) edellytetään, että jos yhtiöllä on taseen ulkopuolisia vuokra- tai leasingvastuita, tulee näiden vastuiden yhteenlaskettu määrä esittää tilinpäätöksen liitetietona. Kirjanpitolain ja kirjanpitoasetuksen määräykset vastuiden esittämiselle ovat hyvin yksinkertaiset. Leasing- ja vuokravastuiden nimellismäärät täytyy esittää seuraavasta ja sitä seuraavilta tilikausilta esimerkiksi seuraavasti:

Leasingvastuiden yhteismäärä

	2018	2017
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	+	+
Myöhemmillä tilikausilla maksettavat	+	+
Yhteensä	=	=

Vuokravastuiden yhteismäärä

	2018	2017
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	+	+
Myöhemmillä tilikausilla maksettavat	+	+
Yhteensä	=	=

Kuvio 7. Esimerkki leasing- ja vuokravastuiden esittämisestä FAS:n mukaisen tilinpäätöksen liitetiedoissa (KPA 2:7)

Numeeristen liitetietojen lisäksi yhtiön on esitettävä kirjanpitoasetuksen mukaan leasing sopimukseen liittyvien merkittävien irtisanomis- tai lunastusehtojen pääasiallinen sisältö.

IFRS 16-standardin liitetietovaatimukset ovat suomalaisen kirjanpitoasetuksen määräyksiin nähden huomattavasti laajemmat. Nämä liitetietovaatimukset koskevat sekä vuokralle ottajaa sekä vuokralle antajaa. Näiden tilinpäätöksessä esitettävien numeeristen ja laadullisten tietojen tavoitteena on antaa tilinpäätöksen käyttäjälle mahdollisuus arvioida vuokrasopimuksien vaikutusta yhtiön rahavirtoihin, taloudelliseen asemaan ja tulokseen. (Haaramo et al. 2018, luku 5)

Vuokralle ottajan tulee esittää käyttöomaisuuteen ja vuokraelaksi kirjattu vuokrankohde taseessaan. Mikäli taseen eriä on yhdistetty, vuokrauksen kohde ja sitä vastaava velka on eriteltävä liitetiedoissa muista käyttöomaisuushyödykkeistä ja veloista. Vuokralle ottajan tulee esittää liitetiedoissa ainakin vuokraukseen liittyvät poistot, korkokulut sekä siihen liittyvä lähtevä rahavirta. Vuokrankohde tulee esittää kohdeomaisuuseräluokittain. Vuokraelasta tulee esittää IFRS 7:n edellyttämät liitetiedot. Vuokraelasta täytyy esittää myös maturiteettijakauma erikseen yhtiön muista veloista. Jos vuokralle ottajalla on standardin helpotuksen alaisia vuokrasopimuksia, täytyy vuokravastuun määrä esittää liitetiedoissa. (Haaramo et al. 2018, luku 5) Alla olevassa kuviossa on kuvattu vuokralle ottajan esimerkkiliitetiedot:

Rahoitusleasingvelkojen bruttomäärä	201X	201X
Tilikauden kuluessa	+	+
2-5 vuoden kuluessa	+	+
Yli viiden vuoden kuluttua	+	+
Yhteensä	=	=
Tulevaisuudessa kertyvät rahoituskulut	-	-
Rahoitusleasingvelkojen nykyarvo	=	=
Rahoitusleasingvelkojen nykyarvon erääntyminen		
Tilikaudella	+	+
2-5 vuoden kuluessa	+	+
Yli viiden vuoden kuluttua	+	+
Yhteensä	=	=

	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Ajoneuvot	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2018				
Lisäykset tilikaudella				
Kertyneet poistot				
Tilikauden poisto				
Hankintameno 31.12.2018				
Kirjanpitoarvo 31.12.2018				

Vertailuvuoden tiedot

Hankintameno 1.1.2017
Lisäykset tilikaudella
Kertyneet poistot
Tilikauden poisto
Hankintameno 31.12.2017

Kirjanpitoarvo 31.12.2017

Kuvio 8. Esimerkki IFRS 16-standardin mukaisista numeraalisista liitetiedoista vuokralle ottajan tilinpäätöksessä (IFRS 16:51-58)

Tämän lisäksi vuokralle ottajan tulee esittää muita määrällisiä ja laadullisia tietoja, kuten kuvaus vuokraustoimintojen luonteesta, tulevaisuudessa vuokrasopimukseen liittyvistä syntyvistä rahavirroista (esimerkiksi muuttuvat vuokrat, optiot, jäännösarvotakuut ja alkamattomat vuokrasopimukset), vuokrasopimukseen liittyvistä rajoituksista ja kovenanteista sekä myynti- ja takaisinvuokraussopimusten luonteesta. (IFRS 16:59-60)

Vuokralle antajan tulee tilinpäätöksessään rahoitusleasingsopimukseen liittyvät myyntivoitot ja tappiot, rahoitustuotot vuokrasopimukseen tehdylle nettosijoitukselle sekä sellaisiin muuttuviin vuokriin liittyvät tuotot, joita ei ole sisällytetty nettosijoituksen arvoon. Operatiivisista vuokrasopimuksista on esitettävä tuotot. Näiden lisäksi vuokralle antajan on annettava kuvaus vuokratoimintojen luonteesta sekä selvitys omasta riskienhallinta strategiastaan eli siitä, miten vuokralle antaja hallitsee niitä riskejä, jotka liittyvät sen itsellään pitämiin oikeuksiin. Vuokralle antajan täytyy myös esittää maturiteettijakauma sekä rahoitusleasingsopimuksista että operatiivisista vuokrasopimuksista. (IFRS 16:90-97)

4.4. Leasingsopimusten käsittely verotuksessa

Elinkeinoverotus ei tunne leasingkäytäntöä, vaan kaikki leasingsopimukset käsitellään verotuksessa kuin ne olisivat vuokrasopimuksia. Vuokrasopimukset käsitellään yksiselitteisesti vuokrakohteen juridisen omistuksen perusteella. Vuokrasopimuksen sisällöstä huolimatta vuokralle antaja on vuokrattavan omaisuuserän laillinen omistaja, joka tekee omaisuuserään kohdistuvat poistot. Poistot ovat siis vuokralle antajalle vähennyskelpoista menoja. Vuokralle antajan saamat vuokratuotot ovat taas vuokralle antajalle veronalaista tuloa. Vuokralle ottajan maksamat vuokrat ovat vuokralle ottajalle vähennyskelpoisia kuluja. Leasingsopimuksista aiheutuvat menot ovat siis vähennyskelpoinen erä niin vuokranantajalle kuin vuokralle ottajallekin. (Verotus, tilinpäätös ja yhtiöoikeus 2006, 107)

Tässä osassa tutkimusta käydään läpi leasingsopimusten verotukseen ja tutkimusongelman kannalta merkittäviä Keskusverolautakunnan ja Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisemia oikeus- ja verotuskäytäntöjä. Kappaleen tarkoituksena on tutkia, millaisiin päätöksiin Korkein hallinto-oikeus ja Keskusverolautakunta ovat päätyneet leasingsopimuksia koskevissa ajankohtaisissa ratkaisuissa. Tämän lisäksi luvussa käydään läpi yksi sijoituskiinteistöjen poistoihin liittyvä keskusverolautakunnan ratkaisu. Vaikka päätös ei koske välittömästi leasingsopimuksia, siinä otetaan kantaa suoraan IFRS option soveltamiseen FAS-tilinpäätöksessä ja poistojen kirjanpitosidonnaisuuteen.

Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisussa (KVL 25/2013; KHO 29.4.2014 T 1443 (ei muutosta)) vastaajan aikomuksena oli hankkia lisärahoitusta sale and leaseback -järjestelyn avulla. Sale and leaseback -järjestelyssä yritys myy omistamansa hyödykkeen toiselle osapuolelle, joka tämän jälkeen vuokraa saman hyödykkeen sen myyneelle yritykselle. (Grönlund, Louko & Vaihekoski 2008, 822) Ennakkoratkaisussa vastaaja oli myynyt omistamansa kiinteistöosakkeet rahoittajalle, eli toiselle osapuolelle. Kaupan yhteydessä oli sovittu, että vastaaja vuokraa myymänsä kiinteistön tilat omaan käyttöönsä kymmeneksi vuodeksi, jolloin

sale and leaseback -järjestelyn kaltainen tilanne syntyi. Vuokrasopimuksen ehtoihin kuului, että vastaajalla oli oikeus lunastaa kiinteistön omistukseen oikeuttavat osakkeet takaisin kolmen vuoden kuluttua ja velvollisuus lunastaa osakkeet vuokrasopimuksen päätyttyä. Keskusverolautakunta päätti ratkaisussaan, että kiinteistöosakkeiden myynti oli vastaajalle verotuksessa veronalaista tuloa ja kiinteistön vuokraamisesta aiheutuneet leasingvuokrat vähennyskelpoisia vuokramenoja. Keskusverolautakunta siis päätyi ratkaisussaan siihen, että tapahtunut järjestely oli kaupanluontoinen.

Jos tapausta tulkitaan kirjanpitolain näkökulmasta, sopimusehtoihin kirjattu takaisinostovelvollisuus on yleisesti viitannut rahoitusjärjestelyyn. Vain jos takaisinosto-oikeuden toteutumista ei pidettäisi todennäköisenä, kirjanpidossa järjestelyä voitaisiin pitää kauppana ja uutena vuokrasopimuksena. (Torkkel 2017, 272)

Keskusverolautakunnan toisessa päätöksessä (KVL 12/2016; KHO 25.10.2016 T 4472 (ei muutosta)) oli kyseessä samankaltainen sale and leaseback -järjestely kuin yllä mainitussa tapauksessa. Vastaaja möi kuljetuskalustonsa vakuudeksi saadakseen rahoitusta ja kaluston ostaja vuokrasi kaluston myyjälle takaisin. Vastaajalle jäi vastuu kaikesta kaluston kunnossapito-, operointi-, ja muista kuluista. Sopimusehtoihin oli myös kirjattu takaisinosto-optio, jonka mukaan vastaajalla oli oikeus ostaa kuljetuskalusto takaisin yhdeksän vuoden kuluttua. Konserni, johon vastaajan yritys kuului, sovelsi IFRS-standardeja konsernitilinpäätöksessään. Vastaaja oli halunnut käsitellä leasing sopimuksia omassa erillistilinpäätöksessään IFRS-standardien mukaisesti Kirjanpitolain 5 luvun 5 b §:n nojalla. Tapauksen ratkaisemisen tueksi Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö antoi oman vastineensa, jonka mukaan verotuksen perusteena pidetään toimenpiteen juridista muotoa. Täten sekä Keskusverolautakunta että Korkein hallinto-oikeus tulivat siihen ratkaisuun, että kyseessä oli kaupanluontoinen tapahtuma, jossa kalusto luovutettiin ja sen jälkeen vuokrattiin eteenpäin uutena oikeustoimena. Päätöksen perusteluna käytettiin myös sitä, että koska EVL ei tunne IFRS:n mukaista rahoitusleasing sopimusten käsittelyä, kirjanpitolain periaatteita ei voitu soveltaa verotuksessa.

Kolmannessa leasingopimuksia koskevassa Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisussa (KVL 47/2016) oli kyse työkoneiden rahoitusleasingtoimintaa harjoittavasta yrityksestä. Työkoneen leasingopimuksen mukaan käyttöomaisuus pysyi vastaajan omistuksessa eikä vuokralle ottaja siirtynyt merkittäviä käyttöomaisuuden omistajuuteen viittaavia oikeuksia. Vastaaja halusi lisätä olemassa oleviin sopimusehtoihin osto-option, jonka perusteella vuokralle ottajalla olisi oikeus mutta ei velvollisuutta ostaa työkone vuokrasopimuksen päätyttyä koneen jäännösarvolla. Ratkaisussaan Keskusverolautakunta perusteli, että koska vuokrasopimuksen ehdoissa työkoneen omistajuus säilyi vastaajalla ja vuokralle ottajalla ei ollut velvollisuutta ostaa hyödykettä vuokra-ajan päätyttyä, työkoneita ei voitu katsoa luovutetuksi verotuksessa, vaan sitä tuli käsitellä vuokrasopimuksena.

Sekä Keskusverolautakunta että Korkein hallinto-oikeus päätyivät päätöksissään siihen, että ennakkoratkaisussa KVL 25/2013 että KHO 25.10.2016 T 4472 kyse oli kahdesta eri oikeustoimesta: käyttöomaisuuden luovutuksesta ja kohteen vuokraamisesta. Kummassakin tapauksessa sopimusehtoihin oli kirjattu osto-optio, jonka perusteella vuokralle ottajalla oli oikeus (ja KVL 25/2013 tapauksessa myös velvollisuus) hankkia vuokrattava kohde itselleen. Kirjanpidollisesta näkökulmasta kummassakin oli kuitenkin kyse selvästä rahoitusleasingjärjestelystä. Ennakkoratkaisussa KVL 47/2016 Keskusverolautakunta perusteli ratkaisuaan osto-option vapaaehtoisuudella. Jos asiaa tarkastellaan tästä näkökulmasta, ratkaisujen välille muodostuu ristiriita. Osto-option sisältyminen kahdessa ensimmäisessä tapauksessa ei verotuksessa katsottu viittavan rahoitusjärjestelyyn vaan luovutukseen. Tapauksessa KVL 47/2016 osto-option kuitenkin katsottiin olevan merkki rahoitusleasingjärjestelystä.

Sijoituskiinteistöjen poistojen vähennyskelpoisuutta koskevassa ennakkoratkaisussa (KVL: 2017/29) sijoitusyhtiö halusi soveltaa sijoituskiinteistöjä koskevaa kirjanpitolain IFRS-optiota (KPL 5:2b), jonka mukaan sijoituskiinteistöjen poistoja ei tehtäisi kirjanpitoon. Poistojen sijaan tuloslaskelmalle kirjataan tuotot ja kulut sijoituskiinteistöjen arvonmuutoksista sekä verotuksen ja kirjanpidon arvojen erotuksesta aiheutuvat laskennalliset verot. Päätöksessään keskusverolautakunta

huomautti, ettei sijoitusyhtiö saisi vähentää yhtiön verotuksessa, koska niitä ei ole kirjattu yhtiön kirjanpitoon EVL 54 §:n 2 momentin mukaisesti.

Tapausten KVL 25/2013 ja KHO 25.10.2016 perusteella voidaan päätellä, että jos vuokrasopimuksen ehdoissa on sovittu vuokrattavan käyttöomaisuuden siirtymisestä vuokralle ottajalle, on kyseessä verottajan näkökulmasta kohteen luovutus, eli kaupanluonteinen vuokrasopimus. (Torkkel 2017, 274-275) Ottaen huomioon käsitellyt oikeus- ja verotuskäytännöt, leasingsopimusten verokohtelu näyttää nojautuvan vahvasti enemmän toimen oikeudelliseen muotoon kuin taloudelliseen sisältöön. Sijoituskiinteistöjä koskevassa päätöksessä verottaja on suoraan sanonut, ettei poistoja saa verotuksessa vähentää, ellei niitä ole tehty yhtiön kirjanpidossa. Samaa ennakkoratkaisua voidaan pitää relevanttina myös leasingsopimusten kannalta.

5. EMPIIRINEN ANALYYSI IFRS 16-STANDARDISTA JA LEASINGSOPIMUSTEN VEROTUSKOHTELUSTA

5.1. Tutkimuksen metodologiset valinnat

Tutkimus on tehty laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena, sillä tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää kohdeilmiötä ja sen ominaisuuksia mahdollisimman syvällisesti. Liiketaloustieteellisessä tutkimuksessa laadullinen tutkimus antaa mahdollisuuden tutkia monimutkaisia liiketoiminnallisia ilmiöitä niiden luonnollisessa kontekstissa. (Eriksson & Kovalainen 2008, 3) Tutkittavaa aihetta lähestytään yleensä kysymyksillä miten, miksi, millainen ja mitä. (Silverman 2006) Kvalitatiivinen tutkimus tähtää erityisesti tulkintoihin, kontekstuaalisuuteen ja toimijoiden näkökulman ymmärtämiseen yleistyksien tai numeeristen selvitysten sijaan. Laadullisella tutkimuksella voidaan tarkastella prosessien kehittymistä ja siinä tutkija itse toimii tiedon kerääjänä ja tuottajana. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 22; 26) Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että se kehittyy jatkuvasti tutkimusprosessin aikana. Teoria rakentuu työn aikana siten, että tutkimuksen tuloksina syntyy ehdotuksia tutkittavan ilmiön luonteesta. Laadullisessa tutkimuksessa painotetaan tiedon syvyyttä määrään sijaan. Laadullisen tutkimuksen vahvuus onkin siinä, että sen avulla on mahdollista tutkia ilmiöitä, joita muuten ei olisi mahdollista tutkia. (Silverman 2006: 43-46)

Kasanen, Lukka ja Siitonen (1991, 317) ovat määritelleet viisi erilaista laskentatoimen tutkimusotetta, jotka ovat löydettävissä suomalaisesta laskentatoimen tutkimuksesta. Nämä ovat käsiteanalyttinen, nomoteettinen, päätöksentekometodologinen, toiminta-analyttinen sekä konstrukttiivinen tutkimusote. Tutkimusotteet voidaan sijoittaa ominaisuuksiensa perusteella nelikenttään, joka kuvastaa tutkimusotteen suhdetta teoreettisuuden ja empiirisyyden sekä deskriptiivisyyden ja normatiivisuuden välillä.

	Teoreettinen	Empiirinen
Deskriptiivinen	Käsiteanalyttinen tutkimusote	Nomoteettinen tutkimusote
Normatiivinen	Päätöksentekometodologinen tutkimusote	Toiminta-analyttinen tutkimusote Konstruktiiivinen tutkimusote

Kuvio 9. Laskentatoimen tutkimusotteiden sijoittuminen tutkimuskentälle. (Kasanen, Lukka & Siitonen 1991, 317)

Tämän tutkimuksen tutkimusote on päätöksentekometodologinen ja se sisältää empiirisen aineiston. Päätöksentekometodologinen tutkimus on rationaalista ja sitä ohjaa vahva järkeysjohteisuus. Päätöksentekometodologinen tutkimus perustuu käsiteanalyysin tavoin ajatteluun ja päättelyyn, mutta tutkimusongelman ratkaisemiseksi voidaan käyttää deduktiivisia työkaluja, kuten matematiikkaa tai logiikkaa. (Lukka 1991, 168)

Päätöksentekometodologisessa tutkimuksessa tiedon lähde on ensisijaisesti järki. Päätöksentekometodologisen tutkimusotteen tavoitteena on luoda päätösmalleja, joiden perimmäisenä tehtävänä on päätöksenteon hyödyntäminen. Tarkemmin sanottuna päätöksentekometodologiassa keskitytään menetelmäpuoleen eli siinä tavoitteena on löytää sellainen metodi, joka käytännössä tuottaa ongelmaan parhaan tai tyydyttävän ratkaisun. (Neilimo & Näsi 1980, 30;34) Tätä tutkimusta ohjaa kysymys, miten Suomessa toimiva IFRS-raportoija pystyisi soveltamaan IFRS-perusteista kirjaustapaa rahoitusleasingsopimusten kirjaamisessa FAS:n mukaan laaditussa tilinpäätöksessä. Vallitseva lainsäädäntö ja sen tulkinta muodostavat tutkimuksen ilmiökentän, minkä ymmärtäminen ovat tutkimuksen erityisenä huomion kohteena. Tutkimusaiheen käsittelyssä otetaan huomioon yrityksen päätöksentekotilanteet, jossa pohditaan mikä kirjauskäytäntö toisi

yritykselle parhaan mahdollisen lopputuloksen. Tutkimustulosten on määrä auttaa näiden päätösten tekemistä. (Kasanen ym 1993; Metodix 2014)

Tässä tutkimuksessa on tarkoituksena siis rakentaa käyttökelpoinen malli leasingsopimusten kirjaamiselle IFRS-perusteisesti FAS:n mukaan laadittuun tilinpäätökseen. Tutkimuksen teoriaosuudella on olennainen merkitys tutkimustulosten kannalta, mutta työn empiirisellä osuuden tehtävänä on syventää ja täsmentää läpi käytyä teoriaa. Tutkimustyön tuloksena syntyvää ratkaisua ei kuitenkaan enää käytännössä testata konstruktiivisen otteen mukaisesti. Tämän vuoksi tutkimustyön luonne on selkeästi päätöksentekometodologinen. (Kasanen 1993; Metodix 2014)

5.2. Aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelu

Laadullisen tutkimuksen yksi tyypillisimmistä aineistonkeruumenetelmistä on haastattelu. Haastattelun tyyppi riippuu sen strukturointiasteesta eli siitä, kuinka kiinteästi haastattelukysymykset on muotoiltu ja millaiset mahdollisuudet tutkijalla on ohjata haastattelun kulkua. (Hirsjärvi ym. 2008a, 43) Haastattelutyypit jaetaan tavallisesti strukturoituihin, puolistrukturoituihin ja täysin strukturoimattomiin haastatteluihin. Täysin strukturoituja haastatteluja hyödynnetään yleensä kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Siinä haastattelukysymykset esitetään kaikille vastaajille samassa muodossa ja järjestyksessä. Strukturoidut haastattelut sisältävät usein valmiit vastausvaihtoehdot, joista vastaajat valitsevat parhaiten soveltuvan vastauksen. Täysin strukturoimaton haastattelu taas muistuttaa käytännössä normaalia keskustelutilannetta, jossa tutkija ohjaa keskustelua haluamaansa suuntaan. Näiden kahden tyyppin välin asettuu puolistrukturoitu haastattelu, johon tässä työssä käytetty teemahaastattelu lukeutuu. (Hirsjärvi ym. 2008a, 43-47)

Teemahaastattelussa avoimet haastattelukysymykset ovat kaikille vastaajille samat. Teemahaastattelu etenee ennalta määriteltujen teemojen avulla. (Hirsjärvi 2008a 41-46) Teemahaastattelu sopii tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi,

koska tavoitteena on ymmärtää tutkimusaihetta mahdollisimman syvällisesti. Haastattelun avulla tutkittavasta aiheesta saadaan arvokasta primääritietoa, jota voidaan käyttää teoriaa tarkentavana tekijänä. Haastattelu antaa mahdollisuuden syventyä sellaisiin teorian jälkeisiin tulkinnanvaraisiin seikkoihin, jotka ovat jääneet avoimiksi tai jopa huomaamatta. Tässäkin tutkimuksessa haastattelun tavoitteena on parantaa tutkimuksen laatua.

Tässä tutkimuksessa teemahaastattelun kysymyksiin vastaa yhteensä kuusi asiantuntijaa. Haastatellut asiantuntijat työskentelevät Suomessa toimivissa konsultointiyhteisöissä sekä pörssiyrityksissä konsernilaskennan ja verotuksen asiantuntijatehtävissä. Haastateltavien valinnassa pyrittiin etsimään mahdollisimman erilaisista ja erilaisilla toimialoilla toimivien pörssiyritysten asiantuntijoita. Tutkimuksen tarkoituksena ei siis ole tarkastella ilmiötä yhtiö-, toimiala- tai henkilötasolla vaan kerätä asiantuntijoiden näkemykset käsiteltävästä asiasta yhteen ja luoda niiden pohjalta kaikille IFRS-raportoijille toimiva malli.

Tässä tutkimuksessa haastatteluteemoja on kaksi. Ensimmäinen teema ottaa kantaa tutkimusongelman kirjanpidollisiin ongelmiin, kun taas toisessa teemassa käsitellään elinkeinoverotuksen ja IFRS-normiston ristiriitaisuuksia.

5.3. Analyysi

Seuraavissa luvuissa analysoidaan teemahaastattelujen merkittävimpiä havaintoja aiemmin käsitellyn teoreettiseen taustaan verraten. Asiantuntijoiden vastaukset olivat pääsääntöisesti linjassa läpikäydyn teorian kanssa. Haastatteluista voidaan nostaa esille kuitenkin teoriaa syventäviä ja konkreettisempia tulkintoja ja havaintoja. Haastatteluja tehtiin yhteensä kuusi kappaletta. Kaikilla haastatelluilla henkilöillä on usean kymmenen vuoden työkokemus ja he työskentelevät organisaatioissaan pääsääntöisesti oman alansa johtotehtävissä oheisen taulukon 1 mukaisesti.

Taulukko 1. Yhteenveto haastatelluista asiantuntijoista

Haastateltavat	Rooli organisaatiossa	Yhtiö
A	Konsernilaskennan controller	Pörssiyhtiö 1
B	Konsernilaskennan johtotehtävät	Pörssiyhtiö 2
C	Vero-osaston johtotehtävät	Pörssiyhtiö 2
D	Tilintarkastuksen- ja verotuksen partner	Konsultointiyhteisö
E	Konsernilaskennan johtotehtävät	Pörssiyhtiö 3
F	Vero-osaston johtotehtävät	Pörssiyhtiö 3

Haastatteluaineisto kerättiin puolistrukturoidulla kyselylomakkeella (liite 1) sähköpostitse. Haastattelukysymykset olivat avoimia eikä niihin annettu valmiita vastausvaihtoehtoja. Asiantuntijoille annettiin myös mahdollisuus tehdä tarkentavia kysymyksiä ja keskustella tarvittaessa tutkijan kanssa. Asiantuntijoiden vastaukset kerättiin kysymysten alle ja teemoitettiin haastatteluteemojen mukaisesti.

5.3.1. IFRS 16-standardin vaikutukset tilinpäätökseen

Haastattelun ensimmäisenä teemana oli vuokrasopimusten IFRS-perusteisen kirjaamiskäytännön kirjanpidolliset vaikutukset. Haastattelukysymyksillä kartoitettiin asiantuntijoiden näkemyksiä IFRS 16-standardin vaikutuksista konserni- ja erillistilinpäätöksessä, IFRS-perusteisen kirjaustavan eduista FAS-käytäntöön verrattuna, oikean ja riittävän kuvan –periaatteen toteutumista sekä tilinpäätöksien vertailukelpoisuutta.

IFRS 16-standardin vaikutuksia tilinpäätökseen käsiteltiin luvussa 4.2.2. Aiemmissa leasingsovimusten taseaktivointia tutkivissa tutkimuksissa ja konsultointiyhtiöiden laatimissa julkaisuista havaittiin, että taseaktivoinnilla on merkittävä yhteys yhtiön tase-eriin ja erityisesti velkaantumisasteeseen. Asiantuntijoiden tulkinnat tukivat aiempien tutkimusten tuloksia, sillä he korostivat erityisesti IFRS 16-standardin vaikutuksia taseeseen. Vuokralle ottajan kannalta käyttöomaisuuserät tulevat taseaktivoinnin seurauksena kasvamaan, sillä vuokratut hyödykkeet kirjataan taseen vastaavaa -puolelle käyttöoikeusomaisuushyödykkeiksi. Taseen vastattavaa -puolelle kirjataan vastaava korollinen velka. Kokonaisuudessaan

taseen loppusumma tulee siis kasvamaan. Tästä johtuen standardimuutos tulee vaikuttamaan taseen tunnuslukuihin siten, että yhtiön nettovelkaantumisaste kasvaa ja omavaraisuusaste heikkenee.

Asiantuntijat olivat yksimielisiä siitä, että samat vaikutukset, jotka tulevat koskemaan konsernitilinpäätöksiä, tulevat koskemaan myös erillistilinpäätöstä, jos leasing sopimukset kirjattaisiin IFRS-perusteisesti. Asiantuntijoiden mielestä tuloslaskelmaa koskeva merkittävin muutos on rahoituskulujen kasvu, jonka vaikutukset tulevat näkymään tuloslaskelman lisäksi myös rahoituslaskemalla. Käyttökattetta kuvaavan EBITDA-tunnusluvun paraneminen tunnistettiin myös olennaiseksi muutokseksi. Tämä tukee myös aiempaa tutkimusta, jossa esimerkiksi Mulford ja Gram (2003) havaitsivat EBITDA -tunnusluvun merkittävän kasvun, mutta kannattavuutta mittaavien tunnuslukujen heikkenemisen.

Toisaalta IFRS 16-standardi sisältää kaksi helpotusta, jotka koskevat arvoltaan vähäisiä ja kestoaltaan lyhytaikaisia hyödykkeitä (alle 12 kuukautta). Standardin salliman helpotuksen mukaan tällaisia hyödykkeitä koskevat leasing sopimukset voidaan edelleen kirjata edelleen taseen ulkopuolelle. Mielenkiintoisen helpotuksessa tekee se, että helpotusta sovelletaan yksittäiseen hyödykkeeseen, ei koko sopimuksen arvoon. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että yhtiöllä voi olla merkittävä määrä yksittäisesti vähäarvoisia hyödykkeitä, jotka standardin mukaan saadaan jättää taseen ulkopuolelle, vaikka niiden yhteisarvo olisikin olennainen. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi pyörävuokraamossa, jossa yritys hankkisi vuokrattavat pyörät toiselta osapuolelta leasing sopimuksella. Vaikka yrityksen sopimukseen liittyisi 200 pyörän vuokraaminen ja sopimuksen kokonaisarvo ylittäisi yhtiön määrittelemän arvoltaan vähäisen leasing sopimuksen rajan, vuokrasopimuksella hankitut pyörät saisi silti esittää taseen ulkopuolella. Tämä johtuu siitä, että yksittäisen hyödykkeen eli pyörän arvo ei ylittäisi määriteltyä rajaa. Asiantuntijoiden arvion mukaan helpotus todennäköisesti lieventää IFRS 16-standardin vaikutusta verrattuna nykyiseen käytäntöön, sillä osa operatiivisista vuokrasopimuksista jää edelleen taseen ulkopuolelle.

Hallituksen esityksessä (HE 89/2015 vp) kirjanpitolain rahoitusleasing sopimusten IFRS-optiota perusteltiin erityisesti hallinnollisen taakan vähenemisellä.

Hallinnollinen taakka vähenisi sen seurauksena, että leasingsopimukset voitaisiin kirjata samalla tavoin sekä IFRS- että FAS-tilinpäätökseen eikä erillisiä oikaisuja tarvitsisi kirjanpitojärjestelmien välillä tehdä. Asiantuntijoiden näkemys hallinnollisen taakan vähenemisestä oli kuitenkin päinvastainen. Asiantuntija A ja B selittivät hallinnollisen taakan lisääntymistä seuraavasti:

”Itse en näe, että tässä hallinnollinen taakka vähenisi, päinvastoin se lisäisi muun muassa järjestelmä mielessä hallinnollisuutta ainakin käyttöönottovaiheessa, kun sopimus kirjataan kantaan, joka tuottaa poiston ja korkokulun. Hallinnollisuus lisääntyy myös sitä kautta, jos poistoa eikä korkokulua saisi vähentää verotuksessa, jolloin pitäisi joka tapauksessa tuottaa FAS:n mukainen tilinpäätös (kolmen tilinpäätöksen maailma: IFRS, FAS ja verotus)” (Asiantuntija A)

”Hallinnollinen taakka? En tunnista helpotusta, päinvastoin taseeseen tulo lisää laskentaa poistojen ja rahoituskulujen osalta.” (Asiantuntija B)

Asiantuntijat siis kokivat, että nykyisen lainsäädännön ja kirjanpitosidonnaisuuden vallitessa IFRS-perusteinen kirjaustapa todennäköisesti vain lisäisi laskentaa poistojen ja rahoituskulujen osalta, vaikka leasingsopimukset pystyttäisiin kirjaamaan molemmissa tilinpäätöksissä samoilla luvuilla ja laskelmilla.

Aiemmassa tutkimuksessa tutkijat olivat melko yksimielisiä siitä, että operatiivisten vuokrasopimusten taseaktivointi parantaisi tilinpäätösinformaation laatua vertailukelpoisuuden paranemisen kautta. IFRS 16 -standardin myötä vuokrasopimuksia ei enää luokitella rahoitusleasingsopimuksiksi ja operatiivisiksi vuokrasopimuksiksi. Asiantuntijat pitivät luokittelun poistumista hyvänä asiana, sillä rajanvetoa rahoitusleasingin ja operatiivisten sopimusten välillä on pidetty epäyhteneväisenä. Nykyisen sääntelyn alla yksi yritys on voinut kirjata samankaltaisen vuokrasopimuksen rahoitusleasingsopimuksena, kun taas toinen operatiivisena. Kuten myös aiemmassa tutkimuksessa, tässä tutkimuksessa haastateltujen asiantuntijoiden mukaan leasingsopimusten kirjaaminen uuden standardin mukaisesti parantaisi erityisesti tilinpäätösten vertailukelpoisuutta ja täyttäisi paremmin kirjanpidon oikean ja riittävän kuvan periaatteen. IFRS 16 -

perusteinen kirjaustapa siirtää kaikki olennaisesti yhtiötä koskevat vastuut ja velvoitteet taseeseen ja vaikutukset näkyvät suoraan myös yhtiön tunnusluvuissa. Tämä helpottaisi tilinpäätösanalyysien tekemistä eikä lukijalta vaadittaisi taitoa ottaa huomioon myös taseen ulkopuolisia eriä. Asiantuntija D selvensi asiaa seuraavasti:

”Mielestäni IFRS 16 (antaa paremmin oikean ja riittävän kuvan tilinpäätöksessä kuin kuluksi kirjaaminen), sillä leasingsopimuksissa on yleensä varsin pitkät ja olennaiset sitoumukset, jotka ovat luonteeltaan velkaa ja jotka yhtiön pitää maksaa toiminta-aikanaan, vaikka niitä ei välttämättä ole tarvinnut aikaisemmin kirjata taseeseen velaksi. IFRS 16 mukaan ne pitää kirjata, ja mielestäni tämä antaa oikeamman kuvan taseesta ja rahoitustilanteesta.” (Asiantuntija D)

Kirjanpitolain (1620/2015) uudistuksessa IFRS-optioiden soveltaminen jätettiin vapaaehtoiseksi. Asiantuntijat pitivät vapaaehtoisuutta huonona asiana ja olivat yksimielisesti sitä mieltä, että tilinpäätösten vertailukelpoisuus heikkenisi, jos vain osa siirtyisi soveltamaan mahdollistettua kirjauskäytäntöä. Asiantuntijat A ja B peräänkuuluttivat FAS:n ja IFRS:n yhteensovittamista:

”Mitä vähemmän eroja IFRS:n ja FAS:n välillä sitä parempi. Kaikkien tulisi soveltaa, silloin vertailukelpoisuus paranisi, kun kaikkien yhtiöiden tunnusluvut perustuisivat samoihin käytäntöihin.” (Asiantuntija A)

”Jos vain osa siirtyisi (soveltamaan IFRS-perusteista kirjauskäytäntöä), vertailukelpoisuus pitäisi erikseen tehdä niiden osalta joilla vuokrasopimukset liitetiedoissa vastuina tulevina vuosina – laskea nämä osaksi vierasta pääomaa. Yritykset eivät olisi vertailukelpoisia eli (vertailukelpoisuus) huononisi.” (Asiantuntija B)

Asiantuntijoiden mielestä riskinä olisi siis se, että eri yhtiöiden taseista saattaisi tulla hyvinkin erinäköisiä. Tällöin tilinpäätöksen lukijalta vaadittaisiin sekä FAS:n että IFRS:n säännösten tuntemusta ja todellista kykyä ymmärtää, miten eri kirjauskäytäntö vaikuttaa todellisuudessa tilinpäätöksen lukuihin ja tunnuslukuanalyysiin.

5.3.2. IFRS 16-standardin vaikutukset verotukseen

Haastattelun toisena teemana käsiteltiin verotusta. Haastattelukysymykset koskivat verotettavan tuloksen laskentaa, IFRS-perusteisten etupainotteisten kulukirjausten vaikutusta ja verotuksen kirjanpitosidonnaisuudesta johtuvia ongelmia.

IFRS 16-standardin mukaan tuloslaskelman kuluksi kirjataan sekä käyttöoikeusomaisuuserästä tehtävä tasapoisto, että vuokravelan korko. Vuokravelan korko lasketaan efektiivisen koron menetelmän mukaisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että myös maksettavan vuokravelan koron määrä vähenee samassa suhteessa kuin käyttöoikeusomaisuuserää puretaan taseesta. Vuokrakauden alussa maksettava kokonaisvuokra kulu on siis suurempi kuin vuokrakauden lopussa.

Suomalaisen kirjanpitokäytännön mukaisessa kirjauskäytännössä, vuokrakulu kirjataan kuluksi tuloslaskelmalle vuokrakauden aikana saman suuruisina erinä, kun taas IFRS-perusteinen kirjaustapa tekee kulukirjauksista etupainotteiset. Tarkasteltaessa kuitenkin koko vuokrakautta kokonaisvuokrakulu on yhtä suuri huolimatta siitä, tehdäänkö kirjaukset FAS:n vai IFRS:n mukaisesti. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa IFRS-perusteinen käsittely lisää tuloslaskelman kuluvaikutusta vuokrakauden alkupuoliskolle. Tämä aiheuttaa ristiriidan tarkasteltavien verovuosien välille, jos asiaa pohditaan Suomen elinkeinoverotuksen kannalta. Vuokrakauden alkupuolella suuremmat kulukirjaukset vähentävät verotettavan tulon määrää, mutta vuokrakauden lopussa ne olisivat samassa suhteessa pienemmät, joten verotettavan tulon määrä koko vuokrakaudelta olisi yhtä suuri.

Suomen elinkeinoverolaki (24.6.1968/360) on kuitenkin sidottu verovuosiin, joten on epäselvää, miten verottaja tähän suhtautuisi. Kirjanpitovelvollinen voisi siis saada teoriassa vuokrakauden alkuvuosina ajoitusedun, sillä silloin kulukirjaukset olisivat suuremmat. Tarkasteltaessa kokonaiskuvaa on kuitenkin ajateltu, että

vuokrasopimuksia paljon tekevät yhtiöt tekevät ja uusivat jatkuvasti samankaltaisia vuokrasopimuksia, jolloin kulujen etupainotteisuuden merkitys vähenisi. Osa vuokrasopimuksista olisi joka tapauksessa vuokrakauden alkupuolella, jolloin kokonaisvuokratulo olisi suurempi ja osa loppupuolella joiden kokonaiskulu olisi vastaavasti pienempi. Asiantuntijat eivät siis uskoneet, että yhtiöt pystyisivät saamaan olennaista etua IFRS 16:n etupainotteisista kulukirjauksista. IFRS-perusteisella kirjauskäytännöllä ei siis todellisuudessa olisi merkittävää vaikutusta verotettavan tulon määrään tilikausien välillä. Kysyttäessä, vaikuttaisiko IFRS 16-perusteinen kirjaustapa verotettavan tulon määrään, asiantuntijat D, C ja E vastasivat seuraavasti:

”Ei välttämättä mitenkään (vaikuta) – ja jos IFRS 16 laskentaa ei hyväksytä verotuksen pohjaksi, ei kirjanpitovalintojen pitäisi mielestäni vaikuttaa verotettavaan tuloon. Kirjanpidon tuloskin olisi vuosien välistä ajoituseroa. Joko verolait hyväksyvät IFRS 16-kirjaamistavan verotuksen pohjaksi tai sitten eivät; mielestäni kirjanpitosidonnaisuus on vähän ajan jättämä juttu.” (Asiantuntija D)

”Jos poisto-aika on vuokra-aika, ei poistojen ja rahoituskulujen kirjaus vuosittain eroa merkittävästi kassaperusteisesta/tasaisesta vuokran maksusta. Yleensä poistot+korkokulu ovat alussa suuremmat (poistot etenkin menojäännöspoistoissa) ja lopussa pienemmät kuin maksu, mikä voi tuoda ajoitusedun. Koko vuokrakaudelta sama lopputulos.” (Asiantuntija C)

”Mikäli leasing poistot ja vuokravelan korot olisivat verotuksessa vähennyskelpoisia IFRS 16 -kirjaamistavalla ei olisi kokonaisuuden kannalta merkittävää vaikutusta verotettavan tulon määrään. Kyse on pääasiassa ajoituserosta, koska IFRS 16:n mukainen kulu on ajallisesti etupainotteinen korkokomponentista johtuen.” (Asiantuntija D)

Asiantuntijoiden keskuudessa verotuksen kirjanpitosidonnaisuutta pidettiin yleisesti jäänteinä 1970-luvulta, jolloin elinkeinoverotuksen laki määriteltiin. Kaikki

haastatellut asiantuntijat olivat, joko valmiita luopumaan verotuksen kirjanpitosidonnaisuudesta tai muokkaamaan elinkeinoverolakia siten, että IFRS-perusteinen leasing-poisto ja vuokravelan korko tulisivat verotuksessa vähennyskelpoisiksi. Tilanteessa, jossa kirjanpitosidonnaisuudesta luovuttaisiin kokonaan, kirjanpito tehtäisiin puhtaasti kirjanpitolain mukaan ja verotettava tulo laskettaisiin verolakien mukaan. Asiantuntija C:n ehdotuksen mukaan elinkeinoverolakia voisi muuttaa esimerkiksi myös seuraavasti:

”Kirjanpito voi hyvin olla verotuksen perusteena, jos hyväksytään IFRS:n mukaiset kirjaukset KPL:ssä ja verotuksessa. IFRS 16:n osalta pitäisi osata tulkita, että kirjatut poistot ja korkokulu ovat vähennyskelpoisia verotuksessa. Vaikka varaa ei omisteta, perustuu poistojen kirjaus right to use assetista hyvään kirjanpitotapaan (IFRS). Tämä voisi olla mahdollista esim. EVL 24 §:ää muokkaamalla.”
(Asiantuntija C)

Asiantuntijat pitivät kuitenkin kirjanpitolain 5:5b pykälän soveltamista teoreettisesti mahdollisena vaihtoehtona nykyisen lainsäädännön alla. Asiantuntijat eivät pitäneet pykälän soveltamista kuitenkaan kovin järkevänä, sillä vuokratulo tai käyttöoikeusomaisuudesta tehtävä poisto osoittautuisi nykyisen verolainsäädännön alla todennäköisesti vähennyskeltottomaksi. Asiantuntijat A, D ja C pohtivat ongelmaa seuraavasti:

”Pystyy (soveltamaan), mutta vaatii rinnakkaisseurannan FAS:n ja verotuksen vuoksi. Mutta toisaalta, miksi tehdä asiasta hankalaa, ellei yhtiö muilta erin sovelle IFRS-sääntöjä ja niin kauan, kun FAS ei ole yks yhteen IFRS:n kanssa ja vielä verotus eroaa näistä kahdesta. Vaatii käytännössä tehtäväksi kolme luvut – yhdet esim. konserniin joka edellyttää IFRS raportointia, yhdet suomalaisen kirjanpitolainsäädännön mukaan erillistilinpäätökseen ja verotukseen ne kolmannet.” (Asiantuntija A)

”Mielestäni nykyisen epäselvyyden vallitessa käytännössä ei voi. Jos poistoja ei hyväksytä, yhtiön pitää pystyä vähentämään maksamansa leasingmaksu, jota taas ei olisi yhtiön tuloslaskelmassa – muuten kulu ei saa vähennettyä ollenkaan, ja näin ei voi olla. Sellaisen kulun vähentäminen, jota ei ole tuloslaskelmassa vaatii myös kirjanpitosidonnaisuudesta luopumista.” (Asiantuntija D)

”Olettaen, että verotuksessa hyväksytään poistot ja rahoituskulut vähennyskelpoisiksi, jos ne ovat kirjanpidossa näin kirjattuina, pystyy. Jos verotuksessa on omistukseen perustuva vaatimus, verotuksessa vähentämättä jäävät kulut johtavat siihen, että soveltaminen ei onnistu.” (Asiantuntija C)

Pohditaan kuvitteellista tilannetta, jossa vuokralle ottaja pystyisi osoittamaan verottajalle, että IFRS-perusteisesti kirjattu poisto ja vuokravelan korko ovat yhtä suuret kuin FAS:n mukaan kirjattu vuokratulo. Tällaisessakin tilanteessa IFRS 16-standardin mukainen kirjaustapa johtaa tilanteeseen, jossa kulukirjaukset tehdään etupainotteisesti. Tämä efektiivisen koron menetelmästä, sillä korkoa maksetaan vuokrauden alussa enemmän vuokravelan ollessa suurimmillaan. Käyttöoikeusomaisuushyödykkeestä tehdyn poiston ja korkokulun yhteissumma on kuitenkin yhtä suuri kuin vuokratulo, kun vuokratuloa tarkastellaan kokonaisuutena. Asiantuntijoiden mukaan kyse ei ole kyse mistään muusta kuin ajoituskysymyksestä, joka törmää yhteen verotuksen keinotekoisien verovuosien kanssa. Kuten luvussa 2.4 selitettiin, Suomen verolainsäädännön kirjanpitosidonnaisuus ilmenee myös tämän kautta. Jaksotusongelmasta huolimatta poiston ja korkokulun määrä tulisi pystyä vähentämään verotuksessa, vaikka se ylittäisikin vuokrauden alussa vuokratulon määrän. Toisaalta asiantuntijat olivat kuitenkin sitä mieltä, että Suomen verottaja tuskin tulisi hyväksymään etupainotettuja kuluja. Asiantuntija C selvensi asiaa seuraavasti:

”Ehdottomasti pitäisi hyväksyä, koska kyse on vain ajoituksesta, vuokrauden lopussa poisto+ korko < vuokran maksu. Jos vaaditaan

kassaperusteista oikaisua, mennään vain turhaan näpertelyyn verovuosien välillä, lopulta verotuksen vaikutus sama. Käytännön tasolla voi kuitenkin olla vaikea saada vähennyskelpoiseksi, koska Suomen verottajalla on hyvin suppea tulkinta.” (Asiantuntija C)

Jotta yhtiö pystyisi kirjaamaan leasingsopimukset IFRS 16-standardin tapaan erillistilinpäätökseen, yhtiön tulisi pystyä osoittamaan verottajalle, että leasingsopimuksista aiheutuvat kulut kuuluvat kyseiselle tilikaudelle vähennyksiksi. Tämä voisi toteutua esimerkiksi siten, että veroilmoituksessa pystyttäisiin poistojen tapaan ilmoittamaan tilikaudelle kuuluva leasingkulun määrä. Leasingsopimusten kirjaamisessa voitaisiin esimerkiksi soveltaa samaa tekniikkaa kuin poistojen kohdalla. Kirjanpitovelvollinen osoittaisi veroilmoituksella vähennettäväksi verotuksessa saman suuruisen kulun kuin se tulisi olemaan suomalaisen kirjanpitoikäntännön mukaan kirjattuna. Ylimääräinen vuokratulo kirjattaisiin hyllypoiston tavoin vuokratulueroksi taseeseen ja tilinpäätössiirtojen kertymään tuloslaskelmalle. Vuokratulun vähentyessä vuokratuoden loppua kohti, taseen vuokratulueron purettaisiin hyllypoiston tavoin. Toisen ehdotuksen mukaan vuokralle ottaja voisi yrittää neuvotella sopimukset siten, että laskutettavien vuokramaksujen summa olisi synkronoitu käyttöoikeusomaisuuserän tasapoiston ja efektiivisen koron mukaiseksi.

6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1. IFRS 16-standardin soveltaminen FAS:n mukaisessa erillistilinpäätöksessä

Tässä tutkimuksessa tutkittiin IFRS 16-standardin soveltamista FAS:n mukaan laadittuun erillistilinpäätökseen ja tästä johtuvia verotuksellisia ongelmia. Standardin soveltamista tutkittiin kirjanpidon, verotuksen ja verotuksen kirjanpitosidonnaisuuden pohjalta. Tutkimuksen päätutkimus kysymys oli muotoiltu seuraavasti:

Miten yritys voi soveltaa IFRS 16-standardin mukaista käsittelytapaa erillistilinpäätöksessään niin, ettei verotusmenettely olisi ankarampi kuin vastaavan FAS-kirjauksen tekeminen?

Päätutkimuskysymystä tarkennettiin kahdella alatutkimuskysymyksen avulla:

Millainen vaikutus KPL 5:5b pykälän soveltamisella on yrityksen erillistilinpäätökseen ja miten kirjanpitovelvollisen on mahdollista soveltaa pykälää nykyisen verolainsäädännön alla?

Miten verotuksen poistojen kirjanpitosidonnaisuutta tuli muuttaa tai tulisiko siitä luopua poistojen osalta?

Tutkimustulosten perusteella IFRS 16-standardin mukaisesti kirjattujen leasingsopimuksien vaikutukset tulisivat olemaan samanlaiset FAS:n mukaan laadittuun erillistilinpäätökseen kuin kirjattaessa konsernitilinpäätökseen. Kappaleessa 4.2.2. *IFRS 16 mukainen käsittely kirjanpidossa* kuviossa 6 on havainnollistettu taseaktivoinnin vaikutukset, joiden seurauksena taseen loppusumma tulisi kasvamaan sekä yrityksen velatonta markkina-arvoa kuvaava EBITDA -tunnusluku paranemaan. IFRS 16 -perusteinen kirjaustapa velvoittaisi kirjanpitovelvollisen myös esittämään standardin vaatimat liitetiedot tilinpäätöksessään. Standardia koskevat liitetietovaatimukset ovat huomattavasti FAS:n edellyttämiä vaatimuksia laajemmat, kuten kappaleesta 4.3. voidaan havaita. Sellaisen kirjanpitovelvollisen, jonka ei muutoin tarvitsisi laatia liitetietoja standardin

vaatimalla tavalla esimerkiksi konsernitiilin päätöksen vuoksi, ei kannattaisi soveltaa leasing sopimuksia koskevaa IFRS-optiota niiden vaativuuden vuoksi.

IFRS-optiot sisällytettiin kirjanpitolakiin, koska hallituksen esityksen (HE 89/2015 vp) mukaan sillä nähtiin olevan hallinnollista taakkaa vähentävä vaikutus yrityksille, jotka laativat konsernitiilin päätöksensä IFRS-standardien mukaisesti. Tässä tutkimuksessa haastatellut asiantuntijat eivät kuitenkaan tunnistanee hallinnollisen taakan vähenemistä. Asiantuntijat päinvastoin uskoivat leasing sopimusten esittämisen erillistilin päätöksessä lisäävän laskentaa. IFRS-optioiden soveltaminen etenkin leasing sopimusten kohdalla johtaisi entistä suurempaan työmäärään verotuksen kirjanpitosidonnaisuuden vuoksi.

Haastatellut asiantuntijat olivat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että IFRS 16-standardin mukaisesti kirjatut leasing sopimukset tukisivat kirjanpidon oikean ja riittävän kuvan –peruseriaatetta. Tällöin leasing sopimukset kirjattaisiin kirjanpitoon niiden todellisen sisällön perusteella, ei vain niiden juridisen muodon perusteella. Leasing sopimusten taseaktiivoinnin nähtiin antavan realistisemmän kuvan yhtiön velka-asemasta ja tilin päätöksen tunnusluvuista.

Asiantuntijoiden huoleksi nousi esiin myös se, että vain osa yrityksistä siirtyisi soveltamaan leasing sopimuksia koskevaa IFRS-optiota, sillä sen soveltaminen jätettiin kirjanpitolaisissa vapaaehtoiseksi. Asiantuntijoiden mukaan erillistilin päätösten vertailukelpoisuus huononisi, koska samankaltainen sopimus voitaisiin kirjata kahden eri yhtiön tilin päätökseen kahdella eri tavalla. Tämä lisäisi tilin päätöksen käyttäjän vastuuta, jonka tulisi osata arvioida kahden eri kirjanpitonormiston vaikutukset tilin päätöksen lukuihin.

6.2. Ratkaisumahdollisuudet

Tarkasteltaessa yhtiön mahdollisuuksia soveltaa IFRS 16-standardia yhtiön erillistilin päätöksessä, täytyy ottaa huomioon, onko kyseessä standardissa nimenomaisesti tarkoitettu leasing sopimus vai helpotuksen alainen operatiivinen vuokrasopimus. Mielenkiintoista standardiuudistuksessa on se, että siinä jätettiin

yhtiön itsensä arvioitavaksi, mitkä leasingsopimukset ovat sen itsensä mielestä vähäarvoisia ja joihin standardin mahdollistamaa helpotusta voidaan soveltaa.

Mikäli yhtiö arvioi, että kaikki sen voimassa olevat leasingsopimukset ovat arvoltaan vähäisiä, ei IFRS -perusteiset kirjaukset aiheuttaisi myöskään elinkeinoverotuksellista ongelmaa kirjanpitovelvolliselle. Kuten kappaleen 4.2.2. *IFRS 16:n mukainen käsittely kirjanpidossa* kuviossa 3 esitettiin, operatiivisten vuokrasopimusten kirjaukset kirjanpitoon vastaavat FAS:n mukaisia kirjauksia. Tällöin vuokralle antaja merkitsee vuokran kohteen käyttöomaisuuteensa ja tekee siitä IAS 16-standardin mukaiset poistot. Vuokralle antajan saama vuokratulo on myös sille verotuksen alaista tuloa. Myös vuokralle ottaja saa vähentää maksetun vuokratulo verotuksessaan, sillä se tekee vastaavan kirjauksen kirjanpidossaan. Vaikka kirjanpidon ja verotuksen kirjaukset vastaavat operatiivisten vuokrasopimusten osalta FAS:n vastaavia, tulee sekä vuokran antajan ja vuokralle ottajan esittää standardin vaatimat liitetiedot tilinpäätöksessään, mitkä on esitelty kappaleessa 4.3 *Normistojen erot liitetietovaatimuksissa*.

Tutkittaessa mahdollista leasingsopimusten kirjaamista IFRS-perusteisesti erillistilinpäätökseen törmätään väistämättä ristiriitaisuuteen elinkeinoverotuksen kanssa. Kuten kappaleessa 4.4. *Leasingsopimusten käsittely verotuksessa* mainittiin, elinkeinoverotus ei itsessään tunnista leasingjärjestelyitä, vaan ne käsitellään vuokrasopimuksina, joissa vuokralle antaja on vuokrakohteen juridinen omistaja. Oman ongelmansa tähän tuo myös kappaleessa 4.4.1. *Leasingsopimukseen liittyvät ajankohtaiset ratkaisut oikeus- ja verotuskäytännöissä* mainitut sale and leaseback -tapaukset, jotka IFRS:n mukaan käsiteltäisiin leasingsopimuksina, mutta verottajan näkökulmasta kahtena erillisenä liiketapahtumana. Tästä nähdään, että verottajalla on hyvin erilainen näkemys leasingsopimusten luonteesta jo sopimuksen tunnistamisesta lähtien.

Vuokrasta aiheutuvista kuluista tulisi vähennyskelvottomia verotuksessa, jos yhtiö kirjaisi leasingsopimukset erillistilinpäätökseensä kappaleessa 4.2.2. esitetyn kuvion 3 mukaisesti. Asiantuntijahaastattelujen perusteella leasingsopimusten merkitseminen erillistilinpäätökseen niin ettei verotuskohtelusta tulisi ankarampaa voitaisiin toteuttaa kahdella eri tavalla.

Ensimmäinen vaihtoehto, ja käytännössä tällä hetkellä ainut toteutettavissa oleva keino, olisi tehdä erillistilinpäätös kahdesti. Yksi mihin leasing sopimukset kirjattaisiin IFRS:n mukaisesti ja toinen siten, että ne kirjattaisiin verottajaa varten tavallisina vuokrasopimuksina. Tämä vaihtoehto on nykyisen verolainsäädännön alla ainut mahdollinen keino, mutta se ei poista todellista ongelmaa eikä käytännöllisesti katsoen ole järkevää toteuttaa käytännössä.

Toisessa vaihtoehdossa vuokralle antaja ilmoittaisi verottajalle rahoitustuottoa vastaavan vuokratuoton ja vuokralle ottaja ilmoittaisi verottajalle poistoa ja korkokulua vastaavan vuokratulon. Ilmoittaminen voitaisiin käytännössä toteuttaa esimerkiksi uudistamalla verolomaketta siten, että todelliset vuokratuotot ja –kulut ilmoitettaisiin sen yhteydessä. Ongelmaksi voi muodostua myös se, että IFRS 16:n mukaan vuokratulot tehdään etupainotteisesti. Vaikka vuokratulon etupainotteisuudessa on kyse vain ajoituserosta tarkasteltaessa koko vuokra-aikaa, on epätodennäköistä, että verottaja tulisi hyväksymään etupainotteiset kulukirjaukset. Muutosten teko verolomakkeeseen edellyttäisi kuitenkin uudistuksia myös verottajan kannalta, mikä asiantuntijahaastattelujen perusteella nähdään epäuskottavana.

Tutkimustuloksista voidaan havaita, että kumpikaan vaihtoehdoista ei todellisuudessa ratkaise asetettua ongelmaa, sillä niiden toteuttaminen käytännössä ei ole järkevää tai toisessa vaihtoehdossa edes mahdollista. Kirjanpitolain sallimaa leasing sopimuksia koskeva IFRS-optiota ei siten pysty soveltamaan nykyisen elinkeinoverolainsäädännön alla muuten kuin operatiivisten vuokrasopimusten kohdalla.

6.3. Verotuksen kirjanpitosidonnaisuudesta luopuminen

Kappaleessa 3.4 *Kirjanpitosidonnaisuuden suhde IFRS-normistoon* käsiteltiin elinkeinoverotuksen poistojen kirjanpitosidonnaisuuden muutostarvetta. Kirjanpitosidonnaisuudesta luopuminen ei ole kuitenkaan yksiselitteinen asia. Verotuksen kirjanpitosidonnaisuudesta ei haluta luopua, sillä sen nähdään vaarantavan verotuksen peruseriaatteen. Poistojen kirjanpitosidonnaisuuden on

nähty aiheuttavan FAS- ja IFRS-raportoijien välille vain jaksotusongelmia eli kulujen kohdistumista eri tilikausille. Tällainen tilanne kuvattiin kappaleessa 3.4. käsitellyssä tuotantokoneen poistoja koskevassa esimerkissä. Jaksotusongelma on kuitenkin itsessään ristiriidassa verotuksen neutraalisuusperiaatteen kanssa, joka puoltaa poistojen kirjanpitosidonnaisuudesta luopumista. Mikäli kirjanpitosidonnaisuudesta luovuttaisiin, myös IFRS-raportoijat pystyisivät tekemään verotuksen maksimipoistot ja hyötymään etupainotteisten poistojen taloudellisista eduista.

Leasingsopimusten osalta kirjanpitosidonnaisuus aiheuttaa jaksotusongelman lisäksi myös laajuusongelman, jossa vähennyskelpoisesta menosta tulisi vähennyskelvoton verotuksessa vain sen takia, että kirjaukset tehdään IFRS-perusteisesti. Tämä on ristiriidassa verotuksen yhdenvertaisuusperiaatteen kanssa. IFRS 16 -perusteinen kirjaustapa johtaisi tilanteeseen, jossa sekä vuokralle ottaja että vuokralle antaja ei pystyisi osoittamaan verotuksessa todellisten kulujen määrää eikä vähentämään näitä menoja verotuksessaan. Tässä tutkimuksessa ilmenneet jaksottamis- ja laajuusongelmat sekä tutkimuksessa esitettyjen asiantuntijahaastattelut puoltavat poistojen kirjanpitosidonnaisuudesta luopumista.

6.4. Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Tutkimuksen luotettavuutta ja uskottavuutta arvioitaessa käytetään usein reliabiliteetin ja validiteetin käsitteitä. (Koskinen et. al. 2005, 253) Tutkimusta voidaan pitää reliaabelina, kun kaksi eri tutkijaa pääsevät samankaltaisiin tutkimustuloksiin kahdella eri tutkimuskerralla tai samaa henkilöä tutkittaessa eri tutkimuskerroilla päästään samaan lopputulokseen. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 185-188) Validiteetin käsitteen avulla voidaan arvioida tutkimuksen pätevyyttä eli sitä, onko tutkimuksessa mitattu juuri niitä asioita, joita on haluttu mitata. Tutkimuksen sisäistä validiteettia arvioidessa tarkastellaan myös sitä, kuinka hyvin teoriassa käytetyt käsitteet ja tutkimustulokset vastaavat toisiaan. Ulkoista validiteettia arvioitaessa tarkastellaan tutkimustulosten yleistettävyyttä. (Heikkilä 2008, 186)

Tämän tutkimuksen reliabiliteetti on kohtuullinen. Tutkimustulokset pohjautuvat suurilta osin ajantasaisiin viranomaislähteisiin, lainsäädäntöön, vero- ja

oikeuskäytänteisiin ja niissä annettuihin ennakkoratkaisuihin. Tutkimuksen empiirisen osan asiantuntijoiden haastattelujen tarkoitus oli ainoastaan syventää tutkittavaa aihetta. Haastateltavat asiantuntijat työskentelevät eri asiantuntijaorganisaatioissa verotuksen ja konsernilaskennan tehtävissä, mutta on mahdollista, että eri henkilöt tulkitsevat säännöksiä ja standardeja eri tavoin. Toisaalta uusien säännösten ja standardien tulkinta on aina johtanut erilaisiin tulkintoihin ennen ensimmäisen ennakkoratkaisun julkaisua. On kuitenkin todennäköistä, että mikäli tutkimus toistettaisiin ennen aihetta koskevaa ennakkoratkaisua, se päättyisi samaan lopputulokseen. Tämän tutkimuksen tutkimustuloksissa voidaan havaita samankaltaisuuksia aiempaan tutkimukseen eivätkä tutkimustuloksissa päädytty tulokseen, joka olisi ristiriidassa nykyisen lainsäädännön tai annettujen oikeuskäytänteiden kanssa.

Tämän tutkimuksen validiteetti on korkea, sillä tutkimuskysymyksiin on vastattu pääasiassa teoriaosuudessa käsiteltyjen asioiden pohjalta. Voidaan siis sanoa tutkimustulosten ja teorian vastaavan toisiaan. Tutkimuksessa on tutkittu juuri niitä seikkoja, jotka ovat tutkimusongelman kannalta merkityksellisiä. Tutkimustulokset ovat myös yleistettävissä, koska tutkimuksessa ei keskitytty vain yhden organisaation ongelmaan eikä asiantuntijahaastatteluja pidetty tutkimustulosten kannalta primäärilähteenä.

Tässä tutkimuksessa tutkittiin Suomen kirjanpitolain ja IFRS-standardien yhteensovittamista leasingsopimusten verotuskohtelussa. Tiedettävästi myös muut pohjoismaat Islantia lukuun ottamatta ovat törmänneet samaan ongelmaan paikallisen verolainsäädännön alla. Jatkotutkimuksena tämän tutkimuksen voisi toistaa ja laajentaa koskemaan muita Pohjoismaita. Kirjanpitolain 1.1.2016 voimaan tulleissa uudistuksissa leasingsopimusten lisäksi mahdollistettiin myös rahoitusvälineiden ja sijoituskiinteistöjen kirjaaminen IFRS -perusteisesti erillistilinpäätöksiin. Jatkotutkimuksena tätä tutkimusta voidaan käyttää hyväksi myös näiden kahden tilinpäätöserän tutkimiseen.

LÄHTEET

Andersson, E., Penttilä, S. 2014. Elinkeinoverolain kommentaari. Helsinki: Talentum.

Ashton, R. K. 1985. Accounting for finance leases; a field test. *Accounting and Business Research* 15, 59, 233–238.

Bennett, B. K. & Bradbury, M. E. (2003) Capitalizing Non-cancellable Operating Leases. *Journal of International Financial Management and Accounting* 14, 2, 101– 114.

Branswijck, D., Longueville S. & Everaert, P. 2011. The financial impact of the proposed amendments to IAS 17: Evidence from Belgium and The Netherlands. *Accounting and Management Information Systems* 10, 2, 275-294.

Deloitte. 2018. IFRS in Focus — IASB issues a revised Conceptual Framework [verkkodokumentti]. [viitattu 24.9.2018]. Saatavilla <https://www.iasplus.com/en/publications/global/ifrs-in-focus/2018/cf>

Deloitte. 2016. Leases. A guide to IFRS 16 [verkkodokumentti]. [viitattu 30.12.2017]. Saatavilla <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/sg/Documents/audit/sea-audit-IFRS-16-guide.pdf>

Fredriksson, A., Havukainen, J., Ilkka H., Laitinen, E., Luoma, J., Luoma, P., Nevalainen, R., Ojala, A., Perälä, S., Pärssinen, H., Saari, J., Smeds, M., Termäs, K., Tikka, M., Virtanen, P. & Vuorio, A. 2005. Uudistunut kirjanpitolaki. Talentum Media Oy ja Ernst & Young Oy.

Fülbier, R. U., Silva, J. L., Pferdehirt, M. H. (2008) Impact of Lease Capitalization on Financial Ratios of Listed German Companies, *Lease Capitalization* 4, 122-144.

Haaramo, V. 2012. Kansainvälinen tilinpäätöskäytäntö IFRS-raportointi, 4. Uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy

Haaramo, V., Palmuaro, S., Peill, E. 2018 IFRS-raportointi. Helsinki: Alma Talent Oy.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2008). Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Heikkilä T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki, Edita.

Imhoff, E., Lipe R. & Wright, D. 1991. Operating leases: Impact of Constructive Capitalization. Accounting Horizons 5, 1, 51–63.

Imhoff, E. Lipe, R. Wright, D. 1997. Operating Leases: Income Effects of Constructive Capitalization. Accounting Horizons 11, 2, 12–32.

Kettunen, P. 1993. Financial Accounting and Reporting in Finland. European Accounting Review. Vol.3, 592-602.

Koskinen, I., Peltonen, T. & Alasuutari, P. 2005. Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Tampere: Vastapaino.

KPMG. 2016. IFRS view: Tyyntä myrskyn edellä - valmistaudu muutoksiin ajoissa. [verkkodokumentti]. [viitattu 30.12.2017]. Saatavilla <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2016/05/IFRS-View-2016-Secured.pdf>

Leppiniemi, J., Kaisanlahti, T. 2016. Kirjanpitolaki: Kommentaari. Helsinki: Talentum Oyj.

Lukka, K. 1991. Laskentatoimen tutkimuksen epistemologiset perusteet. Liiketaloudellinen aikakauskirja 40:2, 161–186.

Lydman, K. 2016. Uusi kirjanpitolaki käytännössä: Keskeiset muutokset. Helsinki: Tietosanoma.

Mattila, P.K. 2009. Ajankohtaisia kysymyksiä poistoista. Suomen Verotarkastajat SVT ry:n aikausjulkaisussa Vero-opintopäivät Helsinki 26. – 27.7.2009, 91-105.

Mulford, C. & Gram, M. 2007. The Effects of Lease Capitalization on Various Financial Measures: An Analysis of the Retail Industry. *Journal of Applied Research in Accounting and Finance*, 2, 2, 3-13.

Neilimo, K. & Näsi, J. 1980. *Nomoteettinen tutkimusote ja suomalainen yrityksen taloustiede*, Tampereen yliopisto, Yrityksen taloustieteen ja yksityisoikeuden laitoksen julkaisuja, Sarja A2: Tutkielmia ja raportteja 12, Tampere: Tampereen yliopiston jäljennepalvelu

Nelson, A. J. (1963) Capitalising leases – the effect on financial ratios. *Journal of Accountancy* 116, 49-58.

Näsi, S. & Näsi, J. 1996. Accounting and business economics traditions in Finland - From a practical discipline into a scientific subject and field of research. *European Accounting Review*, Vol. 6(2), 199-229.

Penttilä, S. 2015. Liitetiedot/ Liikearvon poistaminen. *Tilisanomat*, 3/2015, 66-67.

PricewaterhouseCoopers. 2016. IFRS 16 -uusi aikakausi vuokrasopimusten kirjanpitokäsittelyssä. [verkkodokumentti]. [viitattu 30.12.2017]. Saatavilla https://www.pwc.fi/fi/ifrs-julkaisut/tiedostot/in-depth-ifrs-16-vuokrasopimuksissa-022016.pdf?_ga=2.248235268.220397972.1514653231-1150960738.1514653231

Ranta-Lassila, H. 2006. Verotuksen ja kirjanpidon eroista. *Suomen Verotarkastajat SVT ry:n aikausjulkaisussa Vero-opintopäivät Helsinki 23. – 24.10.2006*, 23-41.

Saario, M. 1959. Kirjanpidon meno-tulo -teoria. Liiketaloustieteellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 28. Otava

Saarnilehto, A. 2006. Vuokraoikeus. Helsinki: WSOYpro.

Scott, W. 2008. *Financial accounting theory*, 5th edition. Prentice Hall

Tikka, K. S., Nykänen, O., Juusela J., Viitala, T. 2015. *Yritysverotus I-II*. Viimeisin e-kirjan kokonaispäivitys tehty 10.8.2015. Talentum Media Oy.

Torkkel, T. 2011. Tuloveron laskeminen. Vero- ja kirjanpito-oikeudellinen tutkimus yhteisön tuloveron laskemisesta. Edita Publishing.

Torkkel, T. 2017. Leasingsopimusten verokohtelu oikeudellisessa muutosympäristössä. Verotus 3/2017, 269-280.

Verotus, tilinpäätös ja yhtiöoikeus. 2006. Yritysverotuksen kehittämistyöryhmä 2005. Valtiovarainministeriön julkaisuja 35/2010. Helsinki: Valtiovarainministeriö.

LIITTEET

Liite 1: Haastattelurunko

Kirjanpitolain ja IFRS-standardien yhteensovittaminen leasingsopimusten verokohtelussa

Haastattelukysymykset

Vastaaaja:

Titteli:

Yritys:

1. Millaisia vaikutuksia IFRS 16-standardilla tulee olemaan yrityksen konsernitilinpäätökseen?
2. Millaisia vaikutuksia kohdistuisi yhtiön erillistilinpäätökseen, jos IFRS 16-standardia sovellettaisiin KPL 5:5b:n mukaisesti?
3. Mitä etuja IFRS perusteinen kirjauskäytäntö toisi yritykselle hallinnollisen taakan vähenemisen lisäksi?
4. Kumpi käsittely täyttää mielestäsi paremmin oikean ja riittävän kuvan periaatteen: leasingsopimusten kirjaaminen suoraan kuluksi ja tiedoksi liitetietoihin vai IFRS 16-mukainen sopimuksen sisältöperusteinen käsittely?
5. Jos yritykset voisivat kirjata leasingsopimukset IFRS 16-mukaisesti erillistilinpäätökseen, paranisiko vai huononisiko tilinpäätöksen vertailukelpoisuus, jos soveltaminen on vapaaehtoista ja vain osa yrityksistä siirtyisi IFRS:n mukaiseen kirjauskäytäntöön?
6. Jos yritys soveltaisi IFRS 16 kirjaamistapaa leasingsopimusten kirjaamisessa, miten se vaikuttaisi yrityksen verottavan tulon määrään? (jos EVL 54 §:stä johtuvaa kirjanpitosidonnaisuutta ei oteta huomioon?) Eli toisitko IFRS 16-standardi veroetuja nykyiseen kirjauskäytäntöön verraten?

7. Tulisiko verotuksen kirjanpitosidonnaisuudesta luopua poistojen osalta tai miten ELV 54§ tulisi muuttaa?
8. Pystyykö yhtiö soveltamaan millään keinoin kirjanpitolain 5:5b pykälää erillistilinpäätöksessään ennen verolain uudistamista/verotuksen kirjanpitosidonnaisuudesta luopumista?
9. IFRS 16 tuloslaskelman kuluksi kirjataan sekä poisto että vuokravelan korko. Jos IFRS:n mukainen poiston+koron osuus olisi suurempi kuin FAS:n mukaan kirjattava vuokratu, tulisiko verottaja hyväksymään verotuksessa vuokratu suuremmat IFRS kulukirjaukset?
10. Millaisia toimenpiteitä yritys voisi tehdä, että KPL 5:5b voitaisiin soveltaa niin, ettei verotusmenettelystä tulisi FAS kirjaustapaa ankarampaa?